

IZGLEDA, da židje tudi v Palestini ne bodo dobili pokoja, kot ga minula leta niso imeli v Hitlerjevi Nemčiji in v ostali Evropi.

Boj za kontrolo na ameriške dajatve zapadni Evropi

Državni tajnik Marshall ima opozicijo tudi med konservativci v Angliji. — Kaj bo s Francijo? — Čemu razsipati milijarde v negotovost?

V zveznem kongresu se je pričela velika bitka glede Marshallovega načrta za rekonstrukcijo zapadne Evrope že na izrednem zasedanju v decembru. A takrat se je republikanska večina zednila le za "takojšnjo" pomoč Franciji, Italiji in Avstriji in v ta namen določila okrog pet sto milijonov dolarjev, kar je precejšen znesek tudi ako se gre za "nujno pomoč".

Ekonomska podpora s političnim ozadjem

Lani so potovali po Evropi mnogi naši poslanci in senatorji, poleg raznih drugih veleposlovnikov in neveličarjev visokih uradnikov zvezne vlade. In kajpada — tam imamo tudi navadne častnike, pa veliko reporterjev in morda tudi kaj članov takozvane inteligentne službe.

Mnenje velike večine reporterjev je, da vršimo naše sedanje reliefne in pomožne ekonomske akcije zgolj v duhu Trumanove "doktrine", namreč, da naj se Rusijo zajeti, ker da le na ta način ne bo mogla preplaviti vse Evrope in potem ogroziti še naš kontinent.

In res je to borba med dvema veselilama. V tem konfliktu so Zed. države v ofenzivi, ne Sovj. unija. Slednja se s svojimi aparati po svetu sedaj zgolj brani — največ s propagando. V najmodernejši vojni tehniki so Zed. države daleč spredaj — posebno radi tega, ker imajo svoje bojne baze že vsepovsod, dočim je našim dozdnevni ali pa resničnim nasprotnikom zaprt do naših obrežij ves Pacifik in ves Atlantik. In pa sever in jug.

Spori radi dajatev

Ves edenji boj v tej deželi se vrši v znanemu letošnje volilne kampanje. Obe stranki sta za rešitev ostankov evropskega kapitalizma. Obe sta obenem soglasno za zajezitev Rusije. In ker taka politika stane veliko denarja — ne milijone temveč milijarde, je naravno, da se jima gre za kontrolo nad razpolaganjem s temi vsotami.

Državni tajnik Marshall zahteva, da naj bo vse to delovanje za rekonstrukcijo zapadne Evrope v področju njegovega departmanta.

Senator Taft, ki se trudi postati prihodnji predsednik Zed. držav, zahteva, da naj ima nad vsoto akcije kontrolo poseben odsek "businessmanov" — ekonomskih rojalistov, po Rooseveltovo rečeno, ki bo odgovoren v prvi vrsti kongresu, ne pa Trumanu in njegovi administraciji.

Taftov kolega senator Vandenberg iz Michigana ne soglaša in se nad Taftom jezi, da uganja "politiko" v škodo vnanje politike Zed. držav ter njihovega ugleda po svetu. Ta dva moža, kot trdi Drew Pearson, sta sedaj radi tega na smrt skregana in po njegovem mnenju je to slabo za deželo.

Vandenberg, ki je republikanec, in državni tajnik Marshall, ki je demokrat (igračkanje z označbami, med katerimi ni razlike) delata v vnanji politiki skupno. Z njima je takozvani ekspert v vnanjepolitičnih zadevah, newytrški republikanec Foster Dulles. Republikanski izolacionisti listi na srednjem zapadu, njim na čelu Chicago Tribune s svojo ogromno cirkulacijo in bogastvom, označuje te ljudi za "internacionaliste". In pa da sipljejo naš denar kar po ljčkih "beraškim" državam. Col. Robert A. McCormick, lastnik čikaške Tribune, ima v tej propagandi najbolj na piki Anglijo. Njo je vedno sovražil.

Pravi, da smo vrgli proč Angležem v pomoč vse naše vojne napore, potem smo ji dali še bližje štiri milijarde "posojila", ki je dosedaj domalega izčrpano, in po Marshallovem načrtu bo prejela nadaljnjih pet milijard v prihodnjih treh ali štirih letih.

Nekateri Angleži siti očitkov. Precejšnja skupina v Angliji, posebno med konservativci, ki so ponosni na slavnost imperializma njihne dežele, nasprotuje, da se bi Anglija še zanašala na ameriško pomoč. Najglasnejši med njimi je Lord Beaverbrook, ki poseduje enega izmed največjih časopisov na Angleškem in zalaga ter kontrolira veliko manjših dnevnikov. On trdi, da se Anglija ponižuje, ker sprejema ameriška darila v obliki "posojil" in da bo storila konec svoji neodvisnosti, ako se pridruži "Marshallovemu planu". On pravi, da če je Attlee česa zmožen, tedaj lahko skupno z Bevinom Anglijo spravi v solventnost in ji ne bo treba ne ameriške gmotne pomoči, ne ameriških dolarjev na mednarodnem trgu, ker bo funt šterling dobil na njemu svojo prejšnjo vrednost. Bili so časi, ko je bil funt šterling upoštevan veliko bolj kot pa ameriški dolar.

S tem lordom soglasja mnogi v Angliji. Drugi, ki so stvar premislili po svoje, pravijo, da ti

Nadaljevanje na 5. strani.)

Unije narasle že nad 16 milijonov članov

Unije ameriških delavcev so imele ob vstopu v to leto 16 milijonov članov, ki plačujejo assessment in poleg njih je mnogo pasivnih. Teh dobrih ("good standing") članov so imele unije prvega januarja približno en milijon več kot pa ob istem času lanske leto.

Glasila unij se ne ponašajo s tem dejstvom preoptimistično, ker vedo, da so sedaj v defenzivi. In proti njim kaže svoj prst Taftov-Hartleyjev zakon.

Tudi po prvi svetovni vojni je AFL narasla na okrog pet milijonov članov. Potem je ležala nazaj in v depresiji je imela le še od dva do tri milijona takih čla-

Zed. države govore o miru in za mir, a ob enem tudi vojni jezik

Ni ga vojnega veččaka v tej deželi, ki ne bi vedel, da nam Sovjetska unija v vojnem oziru ni prav nič nevarna. Bo pa nam morda par let pozneje, pravijo drugi, kajti nji je treba časa, mi pa smo že pripravljeni.

Beri Hearstove liste, ali druge reakcionarne liste — in kaj vidiš v njih? Hujskanje, ki ustvarja vojno hysterijo. Kaj pa masa, ko se enkrat opoiji propagande, ve, za kaj se gre!

Saj niti kongresniki in senatorji ne vedo! Večina razumejo le to, da smo za mir, "ampak ga ne bo dokler še Rusije ne pretepemo."

Vsled te manije gradimo in moderniziramo vojni aparat, ki je takega značaja, da je prilagojen v napadalne, ne v obrambne namene.

Na ta način je ta dežela šla že v dve svetovni vojni, v obe s svojo ofenzivno silo.

Admiral Nimitz, ki slovi za najboljšega stratega v našem bojnem brodogradu in mornaričnem letalstvu, je dne 6. januarja t. l. v svojem končnem poročilu urgiral naš vojni departament, naj se ameriško bojno silo gradi z izpopolnjevanjem bojne mornarice in njenega letalstva z atomsko silo. Zgradimo si še bolj moderne letalonosilke, ki bodo opremljene z atomskimi bombami ter atomsko energijo. Imajo naj najboljše raketne bombe. In aparate, ki bodo našli vsako sovražno podmornico in je lahko potopili kar iz daljave.

Ko je Nimitz govoril, je vedel, da propagira moderniziran militarizem za invazijske svrhe. Kajti v istem poročilu je dejal, da se tej deželi ni treba bati masne invazije iz Evrope in Azije. Vsaj še ne desetletja, "razen ako tisti kraji pridejo pod totalitarno kontrolo." V mislih je imel Kitajsko, ki je v nevarnosti, da pride pod rusko dominacijo.

Za našo vojno premoč na morjih je Nimitz vojnemu departamentu predlagal razširjenje našega radarskega omrežja po vseh oceanih in morjih in sploh da naj se organizira v naši deželi in po njenih bazah tako "pripravljenost", da se nas ne bo nihče upal napasti. Vendar pa se ne Nimitz ne nihče drugi ne boji mornarskega napada. In ne mornaričnega napada. Kajti ni je mornarice, ki bi bila kos naši — niti ne vse skupaj in naša letala krojijo po vsem svetu. Oporišča imamo krog in krog Rusije!

Torej čemu nadaljevati s politiko vojne hysterije, ko pa bi nam mir veliko več koristil? Seveda, Sovj. unija je v sporu z našo vlado in v propagandi za washingtonskim "glasom Amerike" ne zaostaja. A očitno je, da je Rusiji potreben mir, ni pa morda toliko potreben našemu kapitalizmu. Boji se, da če pade v Evropi in Aziji, se tudi tu ne bo mogel vzdržati. Zato skuša v Evropi vzdržati stari red za vsako ceno in v tem je njegova največja zmeta. Sedaj se bore tam zani naše dolarske milijarde, potem se spopri-mejo mase. In nato in še prej bo obetanih atomskih bomb, kužnih bacilov in drugih uničevalnih sredstev. Kaj neki si militaristi predstavljajo, da bi s tako vojno pridobili bodisi za zapadno ali kakršno koli drugo civilizacijo?

Liberija ima nove goste

Henry L. Stimson, ki je bil pred nekaj leti predsednik je-klaarskega trusta, potem pa državni tajnik pod Rooseveltom, je organiziral na Wall Streetu korporacijo za ekonomsko izkoriščanje zamorske republike Liberije v Afriki. Pogodba v ta namen je bila že sklenjena.

Finančni (oljni) interesi Zed. držav so si podvrgli tudi Saudi Arabijo z njenimi ogromnimi petrolejskimi viri in ameriški petrolejski ter rudniški magnati so dobili velike koncesije tudi v Etiopiji. In imajo jih drugod po Sredozemlju. Izgubili pa so jih

na Madžarskem, v Romuniji, na Poljskem in v Jugoslaviji.

Poljski premogarji sedaj "elita" med delavci

Bob Trawis poroča iz Katovic, da so sedaj na Poljskem premogarji izmed vseh drugih delavcev najboljše preskrbljeni. Vzrok je, ker je poljski premog sedaj glavni vir, ki ga lahko poljska vlada izvaža v druge države, katerim ga manjka. To ji prinaša dohodke. Zato pospešuje produkcijo in v ta namen skrbi, da se življenjske razmere njenih premogarjev čimhitreje izboljšujejo.

davek, ki ga jemlje. Naložen je na stotero drugih stvari, in ko jih kupuješ, moraš od njih plačati tudi davek onemu, ki ti kaj proda.

Mnogo ljudi ne ve tega. Mislijo, da plačujejo davek le bogataši in pa kar jim vlada odvzame — delavcem namreč — od mezd za "income tax". Toda odjemalci so v resnici tisti, ki plačajo vse davke, ker drugače biti ne more.

Kaj bo torej storila ta ogromna masa unijskih delavcev in delavk v tem volilnem letu? Ker šteje nad 16 milijonov članov, lahko vemo, da s svojimi družinami vred to število lahko po-

Gospodinjam se obeta v tem letu še več skrbi

Cene mesninam so sedaj povprečno trikrat tolikšne kot pa so bile leta 1939. Tako dokazuje v svoji statistiki unija klavniških delavcev. Kadarkoli so dobili zvišanje mezd, je mesarski kartel svoje produkte še bolj podražil, z izgovorom, da je to primoran storiti zaradi zvišanja mezd.

Toda sedaj, ko si mesni trust deli dividende, je iz poslovnih knjig in računskih poročil razvidno, da so njegovi profiti večji kot še kdaj prej, dasi so bili tudi v prejšnjih letih visoki.

Iz statistike delavskega departmanta je razvidno, da se cene še vedno dvigajo in to na splošno vsem prebivalcem.

Najnujnejšim so sedaj glasom istega vira 67 odstotkov višje kot so bile leta 1939.

Poročilo dalje navaja, da so se živila v tej dobi podražila 103 odstotke.

Ni čudno, da so gospodinje v skrbeh! Najbolj seveda milijone tistih, ki se morajo vzdrževati z nizkimi dohodki.

Poprečna plača delavcev je lanskega leta znašala \$51.02, ali 1.3 centa več kot mesec prej.

Tu so všteti zaslužki vseh delavcev, tistih, ki prejemale po sto in več na teden in onih, ki imajo po kakih \$35. In eni kot drugi morajo s to plačo vzdrževati družino, kar je problem najbolj za družine nizko plačanih delavcev.

V kongresu seveda o tem govorijo. Tudi predsednik Truman ne načrta, ki bi kaj pomenil, in nihče ne pritiska na kongres za jeziti inflacijo. Besedičijo sicer o tem dosti. Eni svetujejo, da naj manj jemo, drugi, da naj znižamo izvoz v Evropo, tretji, naj delavci delajo daljše lihte brez da bi računali za nadure (over time) vsilji menso kot pa jo imajo v rednih urah.

Unije pa tudi ne znajo drugega kot le zahtevati višje plače, v politiki pa se njihni voditelji ravnavo po vetru demokratske in republikanske stranke.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Dopisi, ki so izostali, bodo objavljeni v prihodnji številki.

Finska v Washingtonu še vedno dobro zapisana

Dočim naša vlada Jugoslaviji niti njenega zlata noče vrniti, ki ga je imela tu shranjenega med vojno, bo pa Finska dobila od nas 32 milijonov dolarjev dodatnega posojila.

Kitajski nacionalisti slabi učenci

Nacionalistična vlada na Kitajskem ima velike vojaške šole za kadete, v katerih uči poleg kitajskih tisoč ameriških oficirjev. A rezultat, kot poroča Donald Starr v čikaški Tribuni, je ničev.

Španiji zmanjkalo poljskih pridelkov za izvoz

Diktator Franco je na zboru večjih posestnikov dejal, da Španija več ne pridela na svojih poljih in vrtovih toliko, da bi bilo kaj prida za izvoz. Dejalo je, da je vzrok temu pomnožitev prebivalstva, kajti ima ga sedaj osem milijonov dvajset več kot pa ob koncu prve svetovne vojne.

Pri AFL nam objubljaljo, da bodo njeni člani zbirali denar za poraženje nasprotnikov organiziranega delavstva, a izgleda, da bodo pri tem agitirali za take, ki so prijatelji unij samo v volilnih kampanjah. Drugače pa se potegujejo zanje le z besedami, ne s predlogi, ki bi kaj zalegli. Armada 16 milijonov organiziranih delavcev se bo — tako se za enkrat zdi, tudi v letošnjem volilnem letu slabo izkazala.

Razen ako jo bo Henry Wallace v stanju predramiti. Roosevelt ni več med živimi in Harry Truman go gotovo ne bo.

KOMENTARJI

Zbira in presoja urednik

Senator Brewster, ki se je vrnil s potovanja po Evropi — bil je tudi v Grčiji — pravi, da naj Američani od Evropevc kake hvalečnosti za svoje dajatve nikar ne pričakujejo. Posebno na Grškem ne. Grki smatrajo, da je vojna na njihovih tleh "ameriška vojna", torej čemu bi se oni brigali zanjo? In dolžnost Zed. držav je, da Grke zalagajo s potrebitinami, če se že hočejo vojevati z Rusijo na grški zemlji! Grki, tudi ako so na rojalistični strani, so končno le Grki. Med njimi in gerilci je le ta razlika, da prvi so oportunisti, napredaj za sklado leče, gerilci pa idealisti. Če ne bi imeli tega smotra, kako bi se sploh mogli vojskovati proti tolikšni sili in pa proti ameriškem velebogastvu in veleletnikni!

Romunski Mihael in njegova zaročenka princeza Anna Burbon-Parma imata v ameriškem tisku skoro toliko publicitete — in sicer njima naklonjene, kot jo je imela ob svoji močitvi angleška prestolonaslednica Elizabeta. To je čudno, kajti Zed. države so nastale v borbi proti monarhizmu. In na milijone ljudi se je zateklo v to deželo vsled mržnje do kronanih glav in njihnega militarizma, fevdalizma in diktatorstva. Sedaj pa se piše o raznih princezah, o Mihaelih, Karlih, Petrih, Helenah, Pavlih in tako dalje kot da smo mi glavna monarhistična dežela na svetu. Ako sodimo, kako so dvorili habsburškemu Otonu, Petru, princu Saudi Arabije itd., morda pa se je naša "society" res navdušila za prince ne samo v operah pač pa tudi realistično.

Edwin W. Pauley je visok član zvezne administracije. Truman ga je skušal spraviti še na bolj visoka mesta, pa se mu je upri takratni notranji tajnik Harold Ickes. Pauleyja je razkril za sebičneža, ki bi se v vladi poslužil svoje moči za še večje pridobitve v oljnih obratih kot jih že ima. Tako se je Pauley vsled javne kritike moral zadovoljiti z nižjo službo, a Truman mu je dal dohod v vladne kroge — tudi v take v kakršne po svoji službi ne bi spadal. Sedaj je Pauley

bil spet na kritičnem rešetu, ker je spekuliral na živilskih borzah, največ z žitom, in pri tem zaslužil, kot je minulo nedeljo trdil Drew Pearson, nad milijon dolarjev. In to brez vsakega dela. Zakaj Truman dopušča, da si ljudje v vladni službi nagrabljajo stotisočake, ki jim padajo, kakor pomaranče v klobuk? Republikanci, ki sicer niso nič boljši, ga to vprašujejo in Truman jim je omenil Hardinga, Teapot Dome in take reči, pa se bodo izenačili.

Pokojni Roosevelt je dejal, da pod njegovo administracijo ne bo vsled vojne in vojnih naročil nihče postal milijonar. In da se bo graftarje zašilo čim se jim pride na sled. Obljubil je tudi, da spekuliranja ne bo, kajti v vojni smo vsi enako prizadeti in dolžnost vseh nas je delati za zmago. Pa prihaja na dan en škandal za drugim.

V Proletarcu smo tedaj rekli, da neglede kako dobre namene ima Roosevelt, v sistemu, v kakršnem deluje, bo graft, bodo goljufije in spekulacije kakor so bile pred njim. Pod kapitalizmom ameriške sorte drugače sploh biti ne more.

V Chicago Tribune z dne 12. januarja je na prvi strani dolgo poročilo o načrtih ameriških vojaških strategov kako zrušiti glavni, najvažnejši del Sovjetske unije, če pridemo v vojno z njo. Vsi načrti so napadalnega značaja nanjo — ne na nas, kot ugotavljamo že v drugem članku na prvi strani v tej številki. Ista izdaja Tribune ima na zadnji strani zemljevid z bazami, ki jih bodo Zed. države potrebovale za uspešno vojno z Rusijo. Veliko teh baz že imajo, druge so jim na razpolago. Pod Rooseveltom smo bili mi tisti, ki smo robutili zoper "vojne agresivce". Sedaj pa, če slediš poročilom v našem kapitalističnem tisku, v radiu in vladni propagandi, smo mi oni, ki hočemo "nadvladati nad svetom". V veliki meri jo naša vlada že ima. In Združeni narodi, ki so se "združili" za mir — kaj neki si

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Nekaj o naših stvareh

Ameriški družinski koledar je bil razposlan v večje naselbine direktno iz knjigovoznice minuli teden, v ostale pa ta teden.

Iz Collinwooda so poročali, da je bila prireditel klub št. 49 JSZ dne 25. dec. zelo uspešna in da je prebitek namenjen skladu za obrambo slovenskega naprednega tiska v tej deželi.

To soboto, 17. januarja, se bo v Chicagu vršila seja SANSove eksekutive. Udeležo se je njeni člani iz raznih krajev dežele.

V soboto 24. januarja bo seja članstva Družabnega kluba Slovenski center. Vršila se bo v njegovih prostorih, 2301 So. Lawndale Ave.

Občni zbor Slovenskega delavskega centra bo v petek 30. januarja istotam, v petek prej pa bo seja kluba št. 1 JSZ.

Na pustno soboto 7. feb. bo v dvorani SNPJ zabava ženskega društva Nada št. 102. Več o tem prihodnjič.

Jugoslovansko hranilno in posojilno društvo, ki se je razvilo v minulih letih v močno, milijondolarsko ustanovo, bo imelo delničarski zbor v soboto 28. februarja v SDC.

Naša kulturna in druga društva, ki imajo priredbe, naj pošljejo oznanila zanje v Proletarca pravočasno, ne pozneje kot do petka dopoldne, ako jih žele imeti objavljene v izdaji naslednji teden. Mi z društvi radevolje sodelujemo, a veseli nas tudi, ako gradivo v urad pravočasno dospo, ker Proletarec je tednik, ne dnevnik s svojo tiskarno.

V tej številki je objavljen za lansko leto končni seznam prispevkov listu v podporo za njegovo vzdrževanje.

Veliko truda in poštvovalnosti vzamejo taka zbiranja. Proletarec se vsem, ki so to delo vršili iskreno zahvaljuje in se zanaša, da ga bodo letos nadaljevali z enako ali pa še z večjo vneto.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdava Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;

za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaitz

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.

Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL. Telephone: ROCKWELL 2864.

Ameriški volilni sistem monopol Wall Streeta in njegovih korporacij

Henry Wallace bo imel pri graditvi tretje stranke težavno delo, kot smo to poudarjali na tem mestu v prejšnji številki. Večina odbornikov unij, ki v državi New York kontrolirajo American Labor Party, je proti njemu. Kajti ako bi bila zanj, bi to pomenilo, da bi morala prvič v svoji zgodovini agitirati za take kandidate, ki so proti Trumanu in njegovi stranki.

Lahko se dogodi, da bo Wallace vseeno kandidat te stranke, to le ako se iz nje umakne unija Amalgamated Clothing Workers of America, ki je v nji vodilna sila. Njeni odborniki so izjavili, da Wallacea ne bodo podpirali.

V New Yorku imajo takozvani social demokrati "Liberal" Party in levičarji pa "American Labor Party". Obe sta dosedaj bili v boju druga proti drugi, a v volilnih kampanjah sta se navduševale za kandidate demokratske stranke.

Ko je Wallace dejal, da bo on prijavil kandidaturu za predsednika, ako se demokratska stranka ne demokratizira, se jim je v newyorški "Liberal" party zelo mudilo izjaviti, da ostanejo s Trumanom.

In enako se je pobrigala večina v izvršni American Labor Party pojasniti, da Henry Wallace ni njen ljubimec.

Thomasova socialistična stranka je tudi proti njemu, torej agitira za Wallacea v New Yorku le manjšina omenjenih dveh strank in pa komunisti. Lahko se dogodi, da jih bo Wallace v kakem svojem govoru zavrgel, kot jih je pokojni Roosevelt, toda bodo agitirali zanj vseeno dokler bo propagiral idejo za ustanovitev mirnih, vzajemnih odnosov med našo deželo in Sovjetsko unijo.

Izgleda, da se bo velika večina voditeljev unijskega gibanja udinjala demokratski stranki, kakor se je v kampanji tepla za Roosevelta pred štirimi leti in v prejšnjih kampanjah. Marsikdo izmed njih pa bo agitiral za republikansko stranko.

Kam se bo obrnil John L. Lewis, ki je razen v eni kampanji vselej agitiral za republikansko stranko, tega on ni še pojasnil. Odvisno je, koga bo republikanska stranka nominirala za svojega kandidata. Bratovščine železničarjev ne bodo za Wallacea, ne izvršni odbor unij CIO, ne eksekutiva AFL.

Politična tedenska revija "Nation" pravi, da je Wallace storil usodno zmotno, ker se je odločil kandidirati izven svoje demokratske stranke. In tudi pri reviji New Republic, ki jo je urejal, je nastal spor tolik, da je izstopil iz službe. Bo pa ostal sotrudnik tega političnega tednika (New Republic).

Naj bo k temu našim čitateljem pojasnjeno, da je revija New Republic plačevala Wallacea za urejanje visoko plačo, v nadi, da ji bo Wallaceov sloves pridobil maso novih naročnikov, kar pa se ni zgodilo. Neglede kako velike množice so prihajale na Wallaceove shode, naročniki na njegovo revijo niso postali.

Kako bo Wallace prišel na glasovnico?

V New Yorku bo bržkone kandidiral na listi prej omenjene American Labor Party, ako mu "desno" krilo ne bo preprečilo načrta. Če mu ga bo, tedaj bo moral iskati podpise, kot jih bo moral v državi Ohio, Illinois in v skoro vseh drugih, kar je za mudno, naporno delo, združeno z visokimi stroški. In tudi ko podpise dobiš, ti jih lahko reakcionarji v merodajnih uradih zavrejo.

Kot smo rekli že prejšnji teden, najboljšo bo, ako se Wallace odloči postati radikalec na ekonomskem in političnem polju in se izjavi za odpravo kapitalizma. On je za mir, za zagotovitev blagostanja, a ob enem je tudi za "svobodno podjetništvo".

Za vse to je tudi njegov demokratski kolega in protikandidat Harry Truman. Tako je poudarjal v svojem govoru kongresu dne 7. januarja.

In tudi senator Taft je za zajezitev inflacije, za znižanje cen in za druge take stvari, ki si jih žele navadni ljudje.

Henry sedaj lahko ve, da bo imel med delavstvom veliko podpore, a le malo med voditelji unij. In podpora njemu bo čimzdatnejša, ako bo svoj internacionalizem podprl z izjavo, da je za odpravo kapitalizma, ki nas tira v še večjo draginjo, v še večjo depresijo kakor je bila zadnja in v novo vojno.

Kar v tej deželi potrebujemo, ni "tretja stranka" pač pa politično gibanje, ki bo stremelo graditi mir na mednarodnem temelju in pa poddržati današnje kapitalistične monopole ljudstvu v korist. Wallace ima sijajno priliko, da se odprto izreče za tako nalogo.

Vojna Zed. držav za obvarovanje kapitalizma v Evropi in Aziji

V Italiji se vrše izgredi. Delavci zahtevajo kruha, a s stavkami si položaj še bolj poslabšujejo.

Premier Alcide de Gasperi svari, da bo zatrl vsako "nasilje" s silo. Naš predsednik Truman ga bodri, da naj bo odločen, ker četudi so ameriške čete odšle iz Italije, se lahko vrnejo nazaj čim bo (Italija) v "nevarnosti". Tam imamo veliko bojno mornarico, nosilke letal in pa najboljše izvežbane vojake, ki jih označujemo z "marines".

So blizu Trsta, ali pa morda v njemu, so v Neapolisu, so v Atenah, v Solunu itd.

Zidje bi radi, da naj bi Truman to oboroženo silo uporabil proti Arabcem, ker vojna med njimi in Zidi postaja čezdalje ostrejša. Ameriška oborožena sila v Sredozemlju bi jo lahko preprečila, toda le ako bi Arabcem dokazala, da mislimo resno na

CASNISKA VEST IZ URADNIH KROGOV: Vzlic zakonom v raznih državah proti zaposljevanju otrok v industriji jih v mnogih krajih kršijo in izkoriščanje otrok za privatni profit se širi. Za otroke so šole, česar pa brezvestni izkoriščevalci ne razumejo.

ZASČITENJE NEZAKONSKIH OTROK V SOCIALNO UREJENI SLOVENIJI

V katoliških deželah je bil položaj nezakoniskih otrok silovito težaven. V šoli so jih zaničevali, kjer so služili za pastirje, ali se učili pri mojstrih kake obrti, so jih zmerjali in pretepali—sploh bili so "posledica greha", ki ga jim cerkev ni odpustila, čeprav so ga bili ("greha") toliko krivki kot lanski sneg. In posvetna oblast je v katoliških deželah vedno kimala cerkveni gospodski in tako ni imel nezakoniski otrok prav nikjer zaščite.

V novejši dobi se je to sprememlo posebno v deželah, kjer je stare režime nasledil preprodat narod.

Tako je bilo tudi v Sloveniji. Na nova slovenska vlada se je zavzela stare predodbe proti nezakoniskim otrokom zavrti in jim dati enakopravnost, ki jim pripada prav tako kakor zakonitim otrokom.

V reviji "Naša žena" piše o tej socialni in kulturni pridobitvi za nezakoniske otroke v Sloveniji Ana Ziherl sledeče:

Ali ni samo ob sebi umevno, da imajo starši do otrok, ki so rojeni izven zakona, iste obveznosti in dolžnosti, kakor do zakonitih otrok? Kljub temu je stara, sebična miselnost vtisnila nezakoniskemu otroku peča a manjvrednosti, katerega je nosil brez lastne krivde s seboj čisto vse življenje. Zakaj vladajoči razred se je posluževal tudi zakonske zveze za pridobivanje bogastva in za utrjevanje svoje gospodarske moči. Enakopravnost nezakoniskih otrok bi bogastvo in ugled posameznikov več-

krat bistveno omajala, zato je niso priznali. Miselnost, da se nezakoniski oče lahko otrese svoje obveze do plačila preživnine, je bila tedaj nekako splošna. Zlasti na deželi je vsa rodbina vedno podpirala nezakoniskega očeta, sina bogatega kmeta, ki mu nezakoniska mati tako ni mogla do živga. Dedne izjave, ki niso odgovarjale resnici, češ, da je sin od doma odpravljen, in lažne izpovedbe pred sodiščem so bile na dnevnem redu.

Sedanje pravno stanje je povsem drugačno. Nezakoniski oče in mati sta dolžna prav tako kot zakonista, skupno v soznanstvu s svojimi možnosteni skrbeti za preživljanje, za nego in vzgojo svojih otrok. V tem pogledu odloča vedno korist otroka, ki ima pravico biti pri onem roditelju, pri katerem mu je bolje. Navadno je to mati, ki je že po naravi poklicana, da neguje in oskrbuje otroka. Slaba, brezbrizna in premalo skrbna mati pa ne more zahtevati, da bi ostal otrok pri njej. V takem primeru ga lahko dobi oče ali pa ga oblast odda drugam v nego in oskrbo (dečji dom in podobno).

Za nezakoniskega otroka sta dolžna skrbeti ne le oče in mati, marveč, če teh ni, ali pa če iz enega ali drugega vzroka starša ne moreta skrbeti za otroka, preide ta dolžnost tudi na stare starše, saj ima nezakoniski otrok po ustavi iste pravice kakor zakoniski. In za zakonske otroke vedno skrbte stari starši, če starši samo ne morejo. Pogosti so primeri, posebno na kmetih, da se

sinovi odtegujejo plačevanju preživnine z izgovorom, da na domu, kjer delajo, nič ne zaslužijo. Za vse tiste osebe, ki bi se izmikale plačevanju preživnin, so določene kazni, katere je treba najstrožje uporabljati.

Kjer je upati na uspeh, je umestno, na obziren način prikazati staršema, da je za njihovega otroka najbolje, če mu dasta skupen dom. Prepričevalno jima je treba vzbuditi čut ljubezni in pravičnosti do otroka in jima predočiti, da tudi njun otrok potrebuje ljubečo mater in skrbnega očeta, kakršnega sta imela sama ali pa sta ju vsaj želela imeti. Pri materi, razen v izjemnih primerih, ni treba vzbujati tega čufa, kar ga ima po naravi močnejše razvitega, pač pa je to večkrat potrebno pri očetu. Zato naj si tudi mati sama prizadeva, da oče otroka kar največkrat vidi, kar bo verjetno v očetu vzbudilo čut roditeljske ljubezni. Čut pravičnosti in poštenosti pa bo očetu narekoval tudi skrb za otroka. Zavedel se bo svoje dolžnosti in se ne bo branil izpolnjevati je. Zato je tudi najbolje, če se roditelja sama sporazumeta glede preživljanja otroka. Mati pa naj seveda ne ima pretiranih zahtev, pač pa naj stavi premišljene predloge, da ne ustvarja še vnaprej nerazpoloženja in odpora pri očetu.

Če pa se iz kakršnih koli vzrokov nezakoniski oče brani izpolnjevati očetovske dolžnosti ali jih iz malomarnosti ne izpolnjuje, ga bo mati ali pa pristojna ljudska oblast prijavila javnemu tožilstvu, ki bo očeta kazensko zasledovalo.

Po sedanji zakonodaji nezakoniski otrok ne potrebuje posebnega varuha, oziroma skrbnika. V varstvo njegovih pravic nastopa navadno mati, ki jih proti očetu tudi pri sodišču uveljavlja. Pri slabih materi pa je lahko obratno, zastopnik otrokovi koristi je oče; v izjemnih primerih postavi sodišče enega ali oboj roditelja pod nadzorstvo, v težjih pa jima odvzame roditeljske pravice in postavi otroku skrbnika.

Ker je običajno nezakonisko dete itak prikrajšano za redno družinsko življenje, mu mora ljudska skupnost posvečati toliko večjo skrb pri vzreji kakor tudi pri kulturi, prosvetni in politični vzgoji.

Začeti nezakoniskih otrok je ona izmed osnovnih pridobitev narodnoosvobodilne borbe in je zato dolžnost vsakega, zlasti pa dolžnost otrokove okolice, v kateri živi in se giblje, da pomaga in sodeluje pri tem, da bodo nezakoniski otroci postali dejanski polnovredni in enakopravni državljani, da bodo to tudi občutili in ne bodo niti oni sami niti njihovi roditelji in sorodniki imeli nobenega razloga za občutek kakršne koli manjvrednosti in zapostavljanja zaradi takega rojstva. To zahteva tudi čut pravičnosti in prave srčne kulture. Tudi je treba prevzgojiti miselnost starokopitnežev,

Naš napredni tisk ne sme biti uničen

FRANK ZAITZ

Nisem še imel prilike prečitati članek Franka Keržeta v Glasu Naroda, a čul sem od drugih, da se je potegnil za obvarovanje našega naprednega tiska, kajti če ga izgubimo, bo konec vsega, kar smo si zgradili v zadnjih petdesetih letih.

Enakopravnost je to nevarnost najboljšo oglašala. Ker je objavila članke iz SANSovega urada, o pismih bivšega ravnatelja takratne Zdruzne zveze (na Slovenskem), ki je poslovala pod klerikalnim vodstvom, je bila oziroma je tožena za \$200.000 odškodnine.

V Ameriški domovini je bilo istočasno poročano, da je tožba pripravljena tudi proti Prosveti in Proletarcu.

Tako je tudi bilo. Tožbe so v Ameriki, kakor v starem kraju, draga stvar. In se jih lahko zavlačuje advokatov v korist iz leta v leto. Marsikak grunt je bil zapravljen s tožbami. Ljudje, ki so ob nedeljah molili, se spovedovali pred velikonočno, so se čez teden tožili, se tepli s sosedi in tako so grenili življenje drug drugemu do naslednje "spokornosti". In v ponedeljek pa pričeli spet vse od kraja.

Urednik Prosvete v izdaji z dne 7. januarja zelo dobro poudarja, koliko "smira" je v času prve svetovne vojne zival slovenske klerikalizem v Ameriki proti Etbnu Kristanu. In ne samo klerikalizem — ves Pašičev kraljevaški aparat je pomagal, posebno takratno uredništvo, oziroma lastnik Glasa Naroda in pa A. D.

Etbni Kristan je bil obdolžen, da je špijon avstrijske vlade, in sploh dožilil so ga vsega slabega. Najbolj so ga bolele obdolžitve, da je "avstrijski špijon". Rudé Trošt se bo pač še spominjal tistih svojih "žankov".

Bil sem priča, ko je k pokojnemu Franku Šavzu prišel zvezni detektiv in ga izpraševal kaj ve o Kristanu. Frank mu je izborno odgovarjal in se izkazal, da je boljši "detektiv" kot pa tisti, ki ga je nadlegoval v vprašanji. Izvedel je od njega, da so prišle temeljne denunciacije proti Kristanu iz Clevelanda, "od nekega slovenskega lista", in ko je Šavs še bolj silil vanj, mu je povedal tudi imena.

E. K. je bil potem še dolgo zasledovan, v slovenskem kraljevskem tisku pa napadač bolj in bolj.

Moral se je otepati na vse viže in to, da bi ga vedno zasledovali, ga je bolelo.

Ko je prišel ob neki priliki in onih dneh po svojih poslih v Chicago slovit socialistični vodja Morris Hillquit, ga je Kristan vprašal, če bi mogel zanj kaj storiti, da se bi umazano gonjo proti njemu ustavilo.

Na sestanku s Hillquitom je bilo poleg Kristana par drugih naših socialistov. Dejal jim je, da bo tožbo vodil zastoj, a da je treba za druge stroške dati kar v začetku najmanj en tisočak.

Naša zveza ga ni imela in nihče izmed nas posameznikov ne bi mogel v onih dneh prispevati več kot kak petak. Etbni Kristan tudi ni imel denarja. Vsled tega so nasprotniki lahko svobodno lomastili po nas.

Tako je bilo skozi več let. Končno se je odločila eksekutiva JRZ za tožbo, ker je bila Minka Alešova v tisku obrekovana, da kolekta denar (za JRZ) pod goljufivimi pretvezami.

Napaka na strani eksekutive JRZ, oziroma njenega tajnika je bila, da je najela odvjetnika, ki je bil napol gluhi in ki ni o zadevi ničesar vedel, dočim je klerikalna struja najela tedaj najvplivnejšega klerikalnega odvjetnika v Chicago. Tožba je bila izgubljena že na prvem zaslišanju.

In obtoženi pater Kazimir Zakrajšek se je smehljaj — češ, to ste nerodni!

Kristanu njegovi obrekovalci, ki hodijo k izpovedi nekateri vsako nedeljo, niso dali nikdar priznanja, da so lagali o njemu. Delali so po jezuitskem pravilu, ki še vedno ne morejo razumeti, da bi bili nezakoniski otroci zares enakovredni z zakonskimi.

da namen posvečuje sredstva in da jim je vsled tega v spovednici vse odpuščno. In vedeli so tudi, da delavski ljudje nimajo denarja, da se bi sodnijsko branili. In vedeli so ob enem, da tudi ako bi ga imeli, saj imajo obrekovalci vojno histerijo in vso reakcijo in vse klerikalizem na svoji strani.

Kako bi mogel Franc Gabrovšek tožiti kar tri liste, v dveh mestih, če ne bi imel za sabo podpore?

Ali se mu je zgodila krivica? Mar niso bila objavljena pisma za ščitenje grešnih duhovnikov njegova? Saj je to priznal v svojem odgovoru na Sansove članke!

Ampak — ampak, s svojim krožkom si je zasnoval načrt, da je nas treba udariti z žigom komunizma, da smo podporniki "komunistične" Jugoslavije in da "rušimo" cerkev.

Pod takimi okolščinami mu je bilo kaj lahko vložiti tožbo.

Kdo mu je financira, ve on in njegovi ljudje.

Sam jo ne, ker tisočakov na svojem begu ni prinesel v Ameriko.

Obogatel s tožbo ne bo, kajti naš tisk mu ne bo tiskal stotisočakov, ki jih zahteva v tožbi. Napravil je nam le nekaj izrednega dela in stroške, kot jih je njegova klika napravila katoliškim organizacijam, ki ga podpirajo in financirajo.

Franc Gabrovšek se zanaša, kot so v prejšnjih takih konfliktih njegovi kolegi, da mu je čas ugoden, da bo zmagal neglede na njegov članek v A. D. in na njegova objavljena pisma.

Češ, če ti rečem, da si komunist, pa bo po tebi.

Njegova tožba ima za glavni cilj uničiti naš napredni tisk. Enakopravnost je Ameriški domovini v največji napotje. Toda J. D. bi lahko razumel, da je za naselbino boljše, ako izhajata v nji saj dva tekmujoča si časopisa, v našem sedanjem navduševanju za "free enterprise", kot pa če bo sama ostala na St. Clairju.

In za klerikalizem ne bo nobene koristi, če bi sedanja histerija s sodnim odlokom ubila Proletarca. In naj nikar nihče ne misli, da se bo iznebila Prosvete!

Franc Gabrovšek je nam napravil stroške — a jih je tudi svoji cerkvi! Kajti tudi njegovi advokati hočejo delati za plačo in tudi njim je na tem, da zaslužijo čimveč mogoče.

Ali se torej ta boj Francu Gabrovšku izplača? Ker ga je zahteval, naj ga ima. Ve naj le, da bodo imeli stroške oni in mi. Pol milijona dolarjev od Proletarca ne bo nikdar dobil. In ve naj, da bo Proletarec izhajal vzlic njegovim naporom, da ga uniči.

Tole mi ne gre v glavo?

Letos je kampanjsko leto. Vsi politiki objublajo ljudstvu vse mogoče in nemogoče.

Predsednik Truman je v svojem govoru 7. januarja kongresu priporočil razirjenje socialne zaščite in znižanje davkov za tiste, ki se preživljajo z delom. Torej nov "new deal". A delavstvo bo od tega imelo še vedno inflacijo, visoke davke in skrb za stredo, pod katero živi. Le kako, da se voditelji unij ne morejo iz volilnih kampanj kapitalističnih strank nič naučiti, to mi nikakor ne gre v glavo!

PRIPovedni DEL

VLADIMIR NAZOR:

NOVELE VODA

(Nadaljevanje.)

Zdaj je imel okrog sebe zbranih nekaj fantičev in — upognjen, kakor je bil, nemirnih nog — je bil podoben visoki mršavi kokoši, ki brska po tleh in ima piščance okrog sebe. Z otroki je igral posebno igro, v kateri je bil pravi mojster. Stal je in upognil hrbet, položil krajcar na noht palca desne roke, držeč ga z upognjenim kazalcem. Na lepem je s tako silo sprožil palec, da je noht dal glas od sebe, potem pa je potegnil roko k sebi. Krajcar je letel v zrak, se vrtel, polesketaval v soncu in brnel ko kolovrat; potem je padel na tla. Košče ga je pa s svojo veliko nogo pohodil in pokrtil. Potem se je vedno bolj pripogibal, naslanjajoč se z roko ob koleno; dečki so čepeli pred njegovo nogo in polagali zraven svoje krajcarje na tla.

— Mož!
— Krona!
— Vsi vrzite denar in recite!
— Je vzpodbujal Košče otroke in strmel s svojimi rbežjimi očmi v denar, z očmi je sibalval krajcarje.

— Mož! Krona! — so kričali fantiči in s koncem kazalca potiskali svoj krajcar proti velikanski Koščini nogi.

Takrat je počasi vlek el nogo k sebi, podpraval s podplatom po tleh. Prikazal se je njegov krajcar, toda največkrat je bil pokrit s prahom. Potem je Košče pokleknil, globoko pripognil glavo in na vsi moč pihnil v krajcar.

— Mož je! Mož!
Dolgin je z naglimi kretnjami pobiral vse krajcarje, ki jih je dobil in metal po krajcar vsakega fantičku ki je imel srečo in je uganil.

Vaakokrat je ostalo po nekaj krajcarjev v Koščini roki. Toda skoraj vselej je bilo pri tem tudi dosti vpitja in prepira.

— Saj sem dejal: Mož!
— Lažeš, tatin! Rekel si: Krona!

Košče je znal tako vpiti, buljiti oči in mahati z dolgimi rokami, da je konec koncev obveljala vedno njegova. Ko so se nehali prepirati, jim je šla igra še bolj živahno od rok. Krajcar je še glasneje zabrnal v zraku, ko je poletel s Koščinega nohta, napravil še lepši lok, ko je padal proti njegovi nogi. Dolginove oči so še bolj vdano gledale denar in še močneje je s podplatom udarjal ob tla.

Toda tisti dan ni imel sreče. Izgubil je vse, kar je imel. Na lepem je začel zahtevati, naj mu vrnejo krajcarje, češ da so mu nekateri fantiči dolžni še od prej. Vsi so se mu soglasno uprli. Ko je uvidel, da na ta način ne bo ničesar dobil, je dejal:

— No, koliko bi mi dali, če bi

vas nasitil in napojil?

— E, tako bi pa že šlo!
Košče jih je popeljal na sosednje dvorišče, kjer je bila nastanjena hiša.

— Počakajte tukaj. Najprej bomo dobili nekaj za pod zob. Vzpel se je po ozkih kamnitih stopnicah in navalil na vrata sosodnjega poslopja. Vratca so bila razmajana in strohnela, a niso se vdala.

— Sem! Pomagajte!
Fantički so pritekli. Vsi skupaj so pritisnili. Nekaj je počilo; vrata so se odprla in udarila ob notranji zid. Pred njimi se je prikazal ozek prostor in vrata v vodnjak, vsa zglajena od vrvi.

Eden izmed fantičev se je pripognil nad vodnjak in dejal:

— Prazen je.
— Toda naša pečenka je v njem! — je vzkliknil Košče. Nazaj! Mene pustite bliže!
Visoko je zasukal hlačnice in oba rokava; zlezal je na vrata v vodnjak; spustil se je v vodnjak; Ni bilo prvič, da je lezel vanj; vedel je, kam se mora upreti z nogo, katerega kamna se mora oprijeti.

Kmalu je bilo slišati, kako raca po mastnem blatu.

— Palico mi spustite doli!
In ko so mu podali palico, je zapel v vodnjaku:

— Zaklad iščem po gustirni. (Cisterna — gustirna — besedna igra. Cisterna je kapnica, vodnjak. Gustirna se imenuje po gosti, kalni vodi. Nasprotje: bistijerna, to se pravi vodnjak z bistro vodo. Tako si narod razlaga tujko cisterna.)
— Norce brlje iz nas.
— Z blatom nas bo namazal.

In paglavci so že hoteli povezniti pokrov na grlo vodnjaka in zapreti Koščo vanj, ko je zmagoslavno zakričal:

— Je že imam! Tu je! In še kako težka je.

Plezal je navzgor. Prikazal se je pri vratih. Velika jegulja mu je visela s palice, katere ostro konico je bil zabodel ribi v glavo. Stal je pred fantiči blatnih, črnih nog in rok, pa kar režal se je, ves zadovoljen. Z ribo je nabijal ob grlo vodnjaka in vpil:

— Pečenko imamo! Dober nos sem imel. Se lani za veliko noč sem jo bil vrgel v vodnjak.

Vsi skupaj smo odšli na dvorišče.

Prav kmalu so zakurili ogenj. — Zerjavico potrebujemo! Zerjavico! — je vpil Košče in rezljal jeguljo na kose.

V krogu smo stali okrog ognja. Gledali smo dolgina, kako lomi in razreže jeguljo; rezljal je majhne raženjčke, na katere bo nataknil kose ribe.

— Mastno meso ima in belo kakor sneg. Samo nekaj kruha bi morali še imeti in peščico soli.

Stekel sem domov, vrgel v nagliel vase nekaj jedi, ki jo je mati prav takrat nosila na mizo, vzela kruha in soli ter odnesel Košči.

— Sjur (gospod) Vlade dobi pečenko zastoj. Nič mi ni dolžan, — je dejal.

Dolgin je čepel zraven ognja, v eni roki je držal raženjček in obračal ribo nad zerjavico, z drugo jo je pa solil. Sol je padala v zerjavico in veselo prasketala. Potem smo jo vsi metali na jeguljo in v ogenj. Vonj po svezli, pečeni ribi nam je dražil nozdrvi, nas sčepetal in nam vzbujal lakoto. Zopet so krajcarji padali pred Koščine noge, on pa je delil grizljaje. Jaz sem z dolginovim nožičem rezal kruh in delil vsakemu košček.

— Dobra je!
— Toda trda kot podplat...
— In slana. Preveč si solil, nesrečnež!

Vsi po vrsti so jemali in trgali ribo s prsti in zobmi. Zvečilo so jo in požrešno gotali. Celo najboljša riba doma se mi ni nikoli zdela tako tečna. Kljub temu sem se pritožil, da je premastna.

— Mastna? Kaj zato? ... Ko bi bil kralj, bi jedel sam loj, — je dejal Košče.

Ne jegulje ne kruha ni bilo več; lakoto smo potolžili. Toda zdaj nas je začela mučiti druga stvar. Grizljaji so bili preslani, pa smo postali močno žejni. Zgalo nas je v grlu. Nebo v ustih nam je gorelo. Jeziki so nam bili suhi.

— Košče! Dejal si, da nas boš tudi napojil.

— K morju pojdi, pa pij. Toda vsi smo zarohneli. Celo jaz sem vpil, kajti tudi pri nas v hiši ni bilo niti kapljice vode več; zato, ker sem bil s kruhom in soljo plačal Koščino ribo in ker sem se ta trenutek čutil v vsem izjednačenega s fantiči, s katerimi sem trpel isto žejo.

— Poldne je že minilo. Niti dehniti ni več vetrič od nikoder, vse okrog nas žge, peče in draži našo žejo.

— Moraš! Tako smo se domahnili. Vse ti damo, kar imamo. — Ne držiš besede.
— Držim jo! — se je razvnel dolgin. Držim jo, toda bojim se, da ne boste hoteli z menoj, da vas bo preveč strah... E, ko bi bila Goljat in Sibe tukaj!

— Ne bo res, ne!
— Prav. Vem, kje je voda; pravcata, dobra voda.

Cudoma smo ga pogledali.

On pa nam je pokazal Konšiljerjevo hišo onstran pristanišča, dolgo, prazno hišo z velikim dvoriščem, ki je obdano z visoko ograjo.

Molčali smo. Ni še tako strahno če na silo odpreš vrata malega praznega vodnjaka zraven hiše in si počeseš jeguljo na njegovem dnu; nekaj čisto drugega pa je, vlomiti v zaprt dvorišče in v tujo, zaklenjeno hišo, kjer je vodnjak tok pod kuhinjskim pločnikom. To je bila edina prazna hiša v pristanišču, v katero si nisem še nikoli upal stopiti. Pa še njen lastnik, Konšiljer, ki je prebival v daljnem, lepem mestu! Velik gospod, o katerem so ljudje govorili pohvalno in strahoma!

— Potem pa poginite od žej! — se je Košče razjezil na nas. Česa vas je strah? Saj ne bomo nič drugega počeli, samo napili se bomo.

— Pojdimo! Pojdimo!
In odšli smo za njim.

7.

Pred Konšiljerjevo hišo je bilo obrežje po večini polno žensk, ovac in mezgov, ker je bila popoldne onstran pristanišča senca vedno večja, medtem ko se je sonce počasi spuščalo proti zatonu.

(Dalje prihodnjič.)

V MNOGIH krajih v Evropi in v Aziji lomasti lakota. Na Kitajskem umira od glada tisoče ljudi in otroke puščajo umirati kar na cestah.

NAŠE AKTIVNOSTI

Zbira ANNE BENIGER

Ze precej časa je od kar so bile take novice pod gornjim naslovom zadnjice priobčene. Vzrok je zaposlenost pri Ameriškem družinskem koledarju in pri raznih drugih poslih, ki se naberejo kočem leta.

To je torej pod tem vzglavjem naša prva kolona po novem letu. In kaj je boljšega kot da je priprano priznanje onim, ki so nam dobili novih naročnikov.

John Krebel (Cleveland) je poslal tri celetočne, vštveni v Jugoslavijo. Anton Jankovih (Cleveland) je poslal celetočno naročnico za rokaja v Jugoslavijo. John Stonich, Pueblo, Colo. je dobil dve novi naročnici za celo leto. On je naš sedanji zastopnik v Pueblu, namesto Malenška, ki je to nalogo opustil. Stonich v svoji agitaciji dobro uspeva.

John Sakle, Paonia, Colo., je dobil štiri celetočne naročnice s sodelovanjem Antona Penko. (Njegov dopis je v tej številki.)

Francis Kramer, Issaquah, Wash., je poslala dve novi naročnici, kot pojasnjeno v njenem pismu spodaj. Nove naročnice so dobili tudi John Turk, Clement Lovisek (za v Jugoslavijo), Francis Vidmar in Frank Zaitz, vsi iz Chicaga.

☆

Francis Kramer, ki jo omenjamo zgoraj, je prejela naš list "na poskušnjo" in plačan ji je bil iz prispevka, ki ga da v tak namen vsak mesec Donald J. Lotrich. Njeno pismo je nas zelo razveselilo. Med drugim piše: "Najprej se vam lepo zahvalim za pošiljanje Proletarca, ki ga mi je nekdo plačal. In ker vidim, da je to le časovno, zato vam pošiljam naročnico za eno leto, in še enega novega naročnika za celo leto, kakor tudi znesek za Ameriški družinski koledar. Zelim vam v novem letu obilo uspeha." Naravno, da so nam taka pisma v veliko vzpodbudo.

☆

Druga naša dobra prijateljica v državi Washington je Mary Zevart v naselbini Cle Elum. Tudi ona je postala naša naročnica na prej omenjeni način, namreč da smo ji pošiljali list na poskušnjo. V minulih prazničnih sezonah je nas spomnila z voščili in pa s prispevkom v tiskovni sklad.

Naj bo ob tej priliki izrečena iskrena hvala vsem, ki so se nas ob praznikih spomnili z voščili.

☆

Joseph F. Durn (Cleveland) piše: "Pošiljam vam naročnico na Proletarca in to za dve leti, kar zneso \$6. Ostalih \$10 je moj dvoletni prispevek za vzdrževanje lista v tej draginji. Ob priliki mogoče pošljem še kaj. In to na način, kakršnega uporablja Donald J. Lotrich. Za pošiljanje lista na poskušnjo takim,

o katerih upate, da si ga bodo naročili, ko ga spoznajo. Ta sistem se mi zdi dober in posnemanja vreden. Važno pri tem je to, ker ta metoda pomaga k širjenju kroga Proletarcevih naročnikov. Zelim vam obilo uspeha v teh kritičnih časih."

Tudi to pismo je nam v bodrilo in le da bi bilo še veliko takih.

Naj ob tej priliki izrečemo zahvalo vsem, ki so nam pomagali v agitaciji v minulem letu in zanašamo se nanje, da bodo enako sodelovali z nami tudi letos. Kajti brez njih bi ne mogli izhajati Proletarca, ne Ameriškega družinskega koledarja ne knjige Prosvetne matice.

Koledar je bil razposlan ta teden. Bil bi že prej, a v knjigozveznici so si vzeli delavci počitnice in tako so naše pole ostale v nji nedotaknjene.

Hvala vsem oglaševalcem, ki nam pomagajo kriti stroške in čitateljem pa jih pripravljamo, kot pravimo, "svoji k svojim". Koledar ima izborni vsebino, je tiskan na finem papirju, kar je nekaj izrednega v teh časih. Je vezan v platno in cena mu je samo \$1,50, četudi je nam tiskarna in knjigozveznica njuno delo zelo podražila.

Ant. Zornik, ki je eden izmed najboljših agitatorjev za naš tisk, nam sporoča s svojega doma v Herminiju, Pa., da je obel in je vsled tega moral prenehati s potovanji, namreč potovati od hiše do hiše in pritisniti na kljuko. Želimo mu, da bi čimprej okreval.

Zastopnike in tajnike društev prosimo, da bi se čimbolj potrudili razprodati naš letošnji Ameriški družinski koledar. Prvič, ker je knjiga vredna, da pride med ljudi, in drugič, ker le ako jo razprodamo bomo zmogli za njo stroške in lahko začeli z delom za novo knjigo.

Ob spominu na rojstni dan

Lupton, Arizona.—Veste, kaj me opominja, da mi bo naročnica znova potekla? To je moj rojstni dan. Kajti baš na ta dan sem dobila od svoje sestre Mary Marinšek v dar Proletarca. Od tistega časa mi je Proletarec zelo priljubljen, zato pošiljam s tem pismom zaeno naročnico \$3 in pa \$1 v tiskovni sklad.

Lista kot sta Prosveta in Proletarec ne bi smela manjkati v nobeni hiši ker dobimo v njima toliko duševnega užitka kot v nobeni drugi publikaciji. In imamo v njima izborne dopisnike, kot so Jankovih, Zornik, Gornik, Tomšič, Filipič in še več drugih, za kar jim gre priznanje.

Tudi ženske so dobre dopisovalke. In Jos. Irman zelo zanimivo opisuje svoje doživljanje iz mladih let.

V Proletarcu pogrešam Katko Zupančič in upravično Beniger. (Op. u. Kolona slednje je obnovljena na 3. strani v tej številki)

BARETINCIC & SON
POGREBNI ZAVOD
Tel. 20-361
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

in K. Z. bo pričela s svojimi "Iveri" čim boljše zdravja.)

Zelim, da se bi vsi omenjeni dopisniki čimboljše udeleževali in vsi drugi, ki nas seznanjajo, kaj se godi v naših naselbinah.
Jennie Katzman.

Stari Grki

Bodite vendar tiho!

Grški šaljivec Bion se je vozil po morju s svobodomislec, ki so na vse pretege zasmehovali bogove. Tedaj zahrumi vihar in tudi svobodomislec so začeli na pomoč klicati bogove. Bion pa jim vzklikne: "Bodite vendar tiho, sicer res opazijo, da ste na tej ladji."

Prvi in zadnji

Ifikrat, atenski vojskovodja, je bil sin siromašnega čevljarja. Izživel mlad aristokrat mu je očital, da nima rodovnika. Vojskovodja mu je mirno odgovoril:

"Imaš prav. Jaz sem prvi svojega rodu, ti pa zadnji."

Razlika

Ko so Sofokleja vprašali, v čem se razlikujejo njegove drame od Evripidovih, jim je odgovoril:

"Jaz prikazujem ljudi take, kakršni naj bodo, Evripid pa take, kakršni v resnici so."

Vsi so enaki

Stratonik, grški pesnik in gitarist, je nekega dne igral na Korinjski obali številnim navdušenim poslušalcem. Iznenada je zadonel rog, ki je oznanil, da so se ribiči vrnili s lova. Sredi pesmi so jo poslušalci ucvrli čez drn in strn, da ne bi zamudili nakupa rib. Ostal je samo eden — na pol gluhi mož. Temu je virtuoza dejal:

"Dovolj, da se ti zahvalim, ker je tvoja ljubezen do glasbe večja nego dobičkaželjnost ljudi."

Tedaj je na pol gluhi mož poslušnil in vprašal:

"Kje so ostali? Ali se je rog že oglašil?"

"Ze."

Mož je nemudoma vstal in jo tudi on ucvrli k ribam.

Ta bi bila lepa

Zenon, grški modrijan, se je rad šalil z deklicami. Neki gizdalin mu je to očital z besedami: "Modrijanu se zaljubljenost ne spodobi."

Modrijan se je zasmejal in dejal:

"Tedad bi se mi ženske zelo smilile, če bi jih ljubili samo norci."

Niti lasje ga ne marajo

Neki plešec je zmerjal pesnika Evripida. Pesnik mu je odgovoril: "O tebi sploh nočem govoriti, toda vse hvale so vredni tvoji lasje, ki so zapustili tako pulho glavo."

Sem si mislil

Ob neki priložnosti je Ksantipa, žena modrijana Sokrata, tega napadla in nazadnje zljala nanj še škafo vode. Sokrat se je stresel in smeje se dejal:

"Saj sem si takoj mislil: če se bliska in grmi, se ulije ploha."

Ameriški Grki za spomenik Trumanu

Nadškof grško-ortodoksne cerkve v Ameriki, Athenagoras, je organiziral med tukajšnjimi Grki akcijo za zbiranje prispevkov v sklad, s katerim se bo postavilo nekje na Grškem — menda v Atenah — spomenik našemu predsedniku Trumanu.

Truman bi storil jako pametno, če bi tukajšnjim Grkom dejal, da naj rajše pomagajo svojim ljudem tam, namesto da jim moramo pomagati vsi Američani in vrh tega če hočemo ali ne smo po volji kongresa primorani financirati tudi vojno grških rojalistov proti gerilcem.

Nadškof Athenagoras je zvičajne in je možno, da bo s to njegovo kampanjo njegova cerkev kaj zaslužila.

TISKOVNI SKLAD PROLETARCA

XVII. IZKAZ

Prejeto do 31. decembra 1947.

ILLINOIS:
Chicago: Klub št. 1 JSZ \$95.12. (Preostanek od priredbe 20. aprila v korist lista); nabrano v prijateljski družbi \$5.50. L. Katz \$2, skulpaj \$7.50; izročil John Turk; Jos. Oblak \$1.50, Jos. Slogar \$2, neimenuvan \$2, Tos. Svetlik \$1.

Waukegan: M. Judnich poslal \$7; Darovalci, po \$2: A. Gosar, Anna Krinc, J. Spacapan; Joe Zagar \$1.
Springfield: Julia Filipich \$1, Joseph Ovca \$1.50.

Witt: J. Perme \$1.
La Salle: Joe Jakše 50c.

OHIO:

Cleveland: J. Krebel poslal \$31.30. Prispevali so: Rose Jurman \$10; V. Salmić \$5.80; po \$2: J. in M. Kokal v spomin obletnice pokojnega Marko Volčanska, Jos. Turk, F. Šile, F. Belaj, L. Medvešek; po \$1: F. Majcen, J. Kozelj, J. Božič, Jos. Medic, A. Korenčić, A. Skapin 50c. Jos. F. Durn \$10, Ivan Babnik \$5, F. Strumbel 70c, A. Jankovih \$1.00.

Bridgeport: John Vitez poslal \$14. Prispevali so: Mr. in Mrs. Jos. Skoff \$5, F. Zdešar \$5, klub št. 11 JSZ \$2, J. Vitez \$2.

Loraine: Johanna Kristoff \$2.
Youngstown: J. Petrich \$2, Ant. Zornik (Herminie, Pa.) \$1.

Maple Heights: F. Volkar \$2.
Conneaut: Jos. Sedmak \$1.
Piney Fork: Nace Zlemberger 75c.

Warren: Joseph Jež 75c.
Canton: B. J. Odar \$1.25, prijatelj iz Salema 75c.

WISCONSIN:

Milwaukee: L. Barborich poslal \$27.60. Prispevali so: Dr. št. 16 SNPJ \$5; po \$2: F. Jager, J. Prelovšek, F. Nagode \$1.50; po \$1: J. Champa, Mary Zajc, F. Puncer, J. Spek, F. Medved, J. Klopčič, A. Demšhar, A. Marof, F. Juvan, F. Yuvanc, Theresa Smrekar, A. Tamsh, J. Ambrozich, Helen Susnik, F. Poličnik, Paula Vogrich, F. Primozich 60c, neimenuvan 50c.
Sheboygan: Frank Jamnik \$1.

PENNSYLVANIA:

W. Aliquippa: George Smrekar \$2.80.
Ambridge: L. Uhernik \$1.
Crosby: J. Kandare 50c.
So. Fork: Jacob Rupert 50c.

WEST VIRGINIA:

Star City: L. Selak \$3, J. Prele (Fairmont) \$1.
Brownsville: F. Klemenc \$2.
Carolina: Jos. Torkar \$1.50.

CALIFORNIA:

Fontana: P. Benedict (El Cajon) \$5, Jos. Pečnik \$2.25.
Oakland: Mary Aučin \$4, Ant. Tomšič \$1.75, A. Karničnik \$1.
Daly City: Anton Kump \$2.

COLORADO:

Crested Butte: A. Slobodnik \$1.10.
Somerset: Anton Penko \$1.
Englewood: Jacob Skerlj 50c.

WASHINGTON:

Cle Elum: Mary Zevart \$2.50.
Black Diamond: A. X. Primozich 50c.

WYOMING:

Rock Springs: Frank Grum \$3, F. Remitz 1.50.
Diamondville: A. Savsek \$1.
Pueblo: John Stonich poslal \$13. Prispevali so: J. Stonich \$7.50, A. Medved \$2, P. Russ \$1, A. Knafeč \$1; po 50c: A. Marincic, J. Semraic, V. Maher.

L. Yoxey poslal \$3.50. Prispevali so: Frances Korošec \$2, L. Yoxey \$1.50.

INDIANA:

Gary: J. Valetic \$2.
Indianapolis: Mary Stroy \$1.

DRUGI KRAJI:

Yale, Kansas: J. Bratkovich \$1.
Edmond, Okla.: F. Knafeč \$1.
Gowanda, N. Y.: J. Dekleva 75c.
Red Lodge, Mont.: K. Erzožnik \$1.50.

Ely, Minn.: Jos. Kastelic \$1.
Detroit, Mich.: Jos. Klarich \$2.10, Jos. Korsch \$1.25, J. Koss \$1, B. Zgrebec \$1.
Lupton, Ariz.: Jennie Katzman \$1.00.

Miami, Fla.: Jos. Jereb \$5.50.
Skupaj \$298.22, prejšnji izkaz \$2,204.51, skupaj \$2,502.73.

Ako verujete v poslanstvo, ki ga vrši "Proletarec", pomagajte mu v pridobivanju naročnikov in zbirajte prispevke v njegov tiskovni sklad!

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MOHAWK 4707

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

Pismo Ivanu Cankarju na oni svet!

Dragi Ivan!
Ko si umiral v decembru 1918, ti je želel Oton Zupančič: "Trpel si, Ivan, in težko mi je s teboj... Da, kamenali smo te za vsako knjigo posebej... A razumi svoj narod, razumi nas vse, ki te nismo mogli razumeti... Preveč bogastva, preveč lepote si usul pred nas, ki nismo bili vajeni bogastva in lepote... Rod, ki te bo mogel pojmiti popolnoma, šele raste."

Rod je rasel in dorasel in ti je postal pravičen. Ze tvoj rod, tisti, ki te je kamenal in te zažgal na grmadi, je polagoma uvideval svojo krivičnost in se obtoževal še huje kakor Oton Zupančič. Skof Bonaventura Jeglič, ki je zažgal v Ljubljani velik kres s prvo izdajo tvoje "Erotike", je pred smrtjo priznal Izidorju Cankarju, da ne ve, čemu je to bilo dobro. Narod je vzljudil vse tvoje delo in te uvrstil poleg Prešerna, Jurčiča, Gregorčiča in drugih naših največjih. Priznal je brez pridržkov tvojo umetnost in tvoje zasluge za našo kulturo. Ves narod je sprejel tvoje umetnine kot najdragocenejše zaklade, ki jim cena nikoli ne mine. Vsi sloji in vse stranke cenijo danes tvoje bogastvo in tvoje lepote. V tvojem rojstnem kraju stoji tvoj spomenik. Glavno mesto Slovenije časti tvoj grob in tvoj spomin. Kulturne ustanove nosijo tvoje ime. Posebna brigada se je v osvobodilni borbi vžigala s tvojim imenom, ki jo je spremljalo do končne zmage nad najhujšimi sovražniki našega naroda, fašisti in nacisti. Tvoja dela se prebirajo, ponatiskujejo, igrajo in širijo po vsej domovini, po vseh slovenskih in tujih deželah. Ne, Ivan Trpk, danes bi se ti ne mogel več tako zgražati nad slovensko kulturo, kakor si se v dobi Krpanove kobile. Nisi pisal zaman, ne govoriš iz svojih del gluhih ušesom. Tvoj jezik prodira v tvoj narod, tvoje misli postajajo duševna last vse Slovenije in se širijo izven njenih meja. Tvoja zmaga raste od dne do dne.

To svojo zmagovito pot si nastopil v maju 1945 tudi v Trstu in si stopal nad dve leti po njej. V tem velikem obmorskem mestu, kjer si večkrat govoril delavcem in razumnikom, ko te je Avstrija še preganjala na svojih zemeljskih poteh, odmeva tvoja beseda z govorniških in gledaliških odrov, po družinih in učilnicah. Tvoja dela se glasijo iz tržaškega radia po vsej Primorski in daleč preko njenih meja, vsem obmorskim in drugim zapadnim Slovincem, ki so odrzani od skupne domovine. Italijanski prevodi tvojih spisov izhajajo v dnevnikih, mesečnikih in knjigah. Ne, tako trpek bi danes ne mogel biti, če bi stopil do morda.

In vendar — po dveh letih in pol — je prav v Trstu tresčilo vate.

Kaj se godi? Za zmagovito jugoslovansko armado so prišli semkaj trgovci z novci, tisti, ki imajo velika bogastva, ne duhovnih — kakor ti, dolarska bogastva, premog, petrolej, nafto, gumo, železo, volno, bombaž, ladje, nebotičnike, banke, tvornice, letala, atomske bombe. Prišli so in iščejo trgov za svoja silna bogastva. Dognali so, da so tvo-

ja bogastva čisto drugačna in niso v skladu z njihovimi.

Ti gmiš zoper nasilnike in izkoriščevalce, zoper suženjstvo in poniževanje. Ti zahtevaš, da bi ne smelo biti hlapcev ne privičnosti zatiranja. Ti kažeš svetu hlapca Jerneja, ki je s svojim delom in s svojimi žulji zakopal v Sitarjev grunt dolgih štirideset let svojega življenja, ki ne more razumeti, da je s tem vse opravil in ga Sitar lahko odslovi kakor katerega koli berača in si domišlja, da je Sitarjev grunt tudi njegov. Posvetna in cerkvena gosposka nima umevanja za njegove zahteve in opravičuje Sitarja.

Prekmorski trgovci z novci so prišli do prepričanja, da so take misli za Trst nevarne, preveč napredne, prevratne. Ne, Ivan, Tvoje bogastvo tu ne more več uspevati. Ti zavezniki iz borbe zdaj ne morejo biti več tvoji zavezniki. Njim to ne kaže in ne nese.

A ne jezi se nanje, Ivan! Oni niso krivi. Oni te niso poznali. Poučili so jih tvoji rojaki, taki, kakršni so se v Sloveniji vse čase bratili s posvetno in cerkveno gosposko, z zavojevalci in zaslužnjakci. Tudi v zadnji vojni, ko si bil ti duševni vodja svoje brigade, so se oni družili s fašisti in nacisti, streljali so z nemškimi orožjem na tvoje borbe in so se ob koncu fašizma in nacizma sprijateljili z nasprotniki Slovanov. Oni so opozorili trgovce z novci, da bi znale postati tvoje misli in tvoji nazori. Ivan Trpk, tudi njim nevarni. Prej so se zagnali v Otona Zupančiča, ker je spremljal osvobodilno borbo s svojimi spevi. Zdaj so se spravili nate in dosegli od trgovcev z novci ukaz: "Cankarja sploh ne!"

Tebe to morda ne bo preveč vznemirilo, kakor te ni v Ljubljani, ko so sežgali tvojo prvo izdajo "Erotike". Dal si natisniti drugo izdajo in neumorno nadaljeval svoje delo. Preveč si bil prepričan o notranji ceni svojih pesmi.

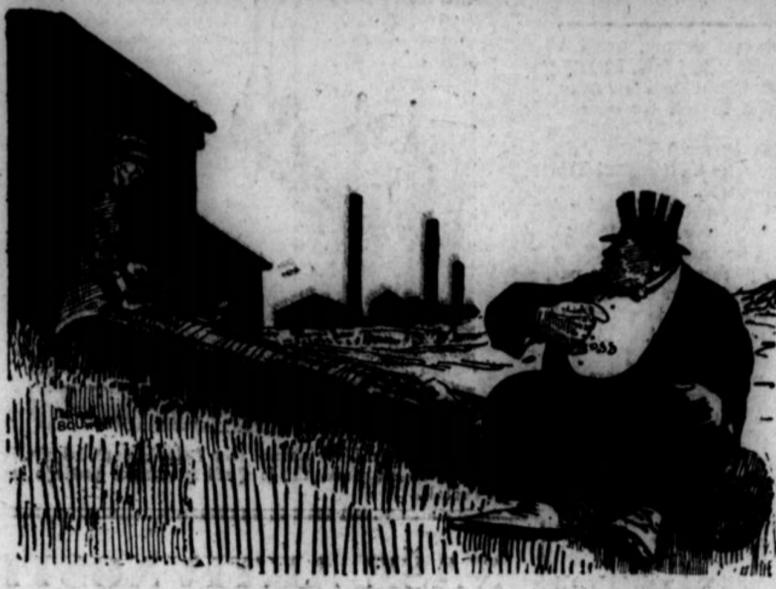
"Cankarja sploh ne!" Takšna je sedaj v Trstu tista kulturna skupnost z matičnim narodom, ki jo vsi, tudi trgovci z novci, priznavajo vsem narodom in vsem manjšinam po svetu. To se glasi tako, kakor če bi Jugoslavija rekla svojim Italijanom: "Danteja sploh ne!" — Kakor če bi kdo kakšni nemški manjšini zaklical: "Goetheja sploh ne!" — ali ruski manjšini: "Puškina sploh ne!"

Ti se muzaš, Ivan, in zdi se, da nisi prav nič več trpek. Iz oči ti odseva gotovost: čim bolj bodo vpili: "Cankarja sploh ne!" — tem bolj bodo ljudje segali po Cankarju.

No, saj bomo videli! Pristrčno te pozdravlja A. Budal v "Primorskem dnevniku".

Čiang Kaišekova armada številna, a nesposobna za zmage

Armada kitajskega diktatorja Čiang Kaišeka šteje 3.500.000 mož. Kitajska komunistična armada jih ima blizu milijon. Vzlic tej razliki pa je Čiang Kaišek ne more premagati čeprav je deležen skozi vsa minula leta ameriške podpore v municiji, živilih, ladjah, letalih in denarju.

Boss (arguing with striker): "ME work??? An who in hell'll be left to pay ye yer wages ye fool!"

Pismo Ivana Cankarja z onega sveta A. Budalu

Dragi Andrej!
Dragi moj slovenski narod!

Bil sem pravkar na zborovanju književnikov, pisateljev in pesnikov onostranskega Parnasa, ko je tresčilo med nas Tvoje pismo. Zbranim ga je prebral sam tajnik onostranskega društva književnikov Goethe. Da si videl, kako je završalo med temi resnično izvoljenimi, ko so slišali Tvojo gorečo obtožbo zoper angloameriško vojaško oblast v Trstu, ki si je drznila s svojimi robotnimi prsti zagnati pod klop tisto, kar sem bil nekoč s svojo srčno krvjo zapisal svojemu ljubljenskomu slovenskemu narodu. Prijatelj Shakespeare, ki sem ga bil že ob času svojega tavanja po Vašem svetu v ljubljeni tako, da sem svojemu ljudstvu ponatisnil njegovega "Hamleta" ter "Romea in Julijo", ta vrli Anglež je planil izza mize, lopnil po njej s pestjo ter zakričal: "Kaj, to, da bi bili potomci in predstavniki mojega naroda?! Tistega, ki sem mu bil nasul vse zaklade svojega genija v naročje?! Ne, John, takim ljudem se odrekam na veke!" Lord Buran pa, nepopoljšljivi cinik, se mu je ironično posmejval, rekoč: "No, mene so bili tudi izgnali iz domovine. Pa sem šel osvobajati grški narod od Turkov. Vidiš, svet je medtem napredoval. Danes ne bi maral osvobajati Grke — in ne samo Grkov, marveč tudi Trst in še marsikoga in še marsikaj drugega — od naših!"

Edgar Allan Poe, slavni ameriški pesnik, me je melanholično pogledal izpod visoko obokane čela ter jedko pripomnil: "Nič novega pod soncem, John Cankar! Ko sem bil še doli, tam spodaj v Dolini Sence, sem bil ves obseden od lepote in od strasti, da bi to lepoto razdal svojemu narodu. Toda domači oblastniki so me pred njim zatajili in na koncu sem poginil kot pes na nekem stopnišču. Danes sva oba med nesmrtniki, moj dobri John Cankar. A tam doli, globoko doli v Dolini Sence, ljudstvo strada lepote in še zmerom zaman išče svoj Eldorado. Peče me, da so prav ljudje iz moje domovine, ki trgajo Tvojo nesmrtno lepoto in globoko človečnost Tvojemu ljudstvu izpred ust." Mark Twain, njegov rojak, je pomežiknil Schillerju. "Oprostite, prijatelj Fritz, da se poslužim Tvojega citata: 'Poznam svoje Pappenheimovce!'". (Citiral je prav za prav v originalu: "Ich kenne meine Pappenheimer!"). Thackeray pa je zahrkal in prav nedolžno pristavil: "No, prav rad bi stopil vnovič na svet. Pa bog ne daj, da zato, ker bi me mikale njegove več kot dvomilijone dobrote! Opazil sem namreč, da bi se dal moj 'Sejem ničevnosti' še prav bogato razširiti." Galsworthy, vselej izbran v obliki in besedi, je pristopil k meni ter se mi s svojo markantno, aristokratsko glavo priklonil. "Obzaluje, spoštovani John, ter se ti opravičujem radi grobrij, ki jih počno moji nevredni rojaki in njihovih-bratrance od onstran Oceana Tvojemu delu v lepem, sončnem Trstu", je dejal kot zmerom do skrajnosti korekten in poln čuta odgovornosti. Zola

pa, živahni Francoz, je pripomnil: "Nekoč sem zapisal, da je resnica na pohodu. Na pohodu je res, a njena pot je vendarle precej počasna."

A, da si videl šele božanskega Danteja, tega vročekrvnega Italijana, kako se je razvnel, ko je slišal Tvojo grenko obtožbo zoper Vašo zemeljsko oblast v Trstu! Oči, njegove velike in svetle oči, so mu žarele kakor dva oglja, ki jih deli ostro rezilo meča, namreč hrbet njegovega dolgega in finega aristokratskega nosu: "Mar nisem že nekoč trdil, da je najvišja pravičnost — suprema giustizia — pahnila izdajalce v najgloblji predel pekla! Luciferja, Judeža, Efišita! A za Tvoje izdajalce, za izdajalce, ki so izdali svoj narod in zdaj izdajajo še Tvoje duha, o carissimo Giovanni, duha najvišje in najčistejši človečnosti, za te izdajalce bi izvrtal, mio caro amico, še eno luknjo navzdol! Kajti, da tičijo prav tle izdajalci za odredbami teh mrzlih in neukih Anglosaksoncev, mi z nezmotljivo gotovostjo ovajaja moj stari, zanesljiv, borbeni nos!"

Ta strastna obsodba božanskega poeta me je navdala z novo bridkostjo, prav z isto, ki sem jo poznal, ko sem še taval ves majhen in neboljen tam doli v svoji domovini, med Kantorji in Kačurji, hlapci Jerneji in doktorji Grozdi, med debelimi župniki in suhimi avskultanti, med dacarji in avstrijskimi žandarji, ko sem še iskal lepo Vido in verjel sanjam o boljši bodočnosti vsega sveta. Obrnil sem se od

mize, glavo sklonjeno na prsi. Kar me sune pod rebra krepka kranjska pest. (Spoznal bi jo, čeprav bi bil milijonkrat milijonov sončnih let oddaljen od svoje domovine.) Dvignem glavo in pogledam. Pred menoj stoji nizek in čokat, ves trd in izravn, prijatelj France Levstik. "Hej, Ivan, glavo pokonc! Pravkar smo brigadirji in drugi prijatelji pod predsedstvom velikega Franceta sklenili, da odpošljemo z nebeškega Parnasa najhujši protest angloameriški vojaški upravi v Trstu zaradi skrunjenja Tvojega imena. Podpisali ga bodo z nami vred tudi Parnasovci vseh ostalih narodov."

Prijel me je pod roko, stopila sva čez prag velike zbornice ter zavila na levo v prvo gostilno. (Namreč v tisto, kjer točijo dober cviček in dober teran in kjer se zbirajo naši.) Tam so bili že zbrani naši slavni brigadirji, katerih duh je spremljal in vodil nesmrtno brigade od zmage do zmage, in vsi ostali domači Parnasovci in Penati. V zakajenem ozračju sem razpoznal obraze Ketteja in Murpa, Gregorčiča in Srečka Kosovega, pa Tavčarja, Kersnika in Jurčiča. Tedaj je tik izza vrat stopil predme veliki France. Pogledal me je, globoko mi je pogledal v oči, kot bi iskal prav v najtanjši kotički mojega srca. Ustnice so mu podgrgetavale kot da bi hotel nekaj zajčljati, pa ni spravil ničesar iz sebe. V očeh se mu je nabirala vloga. Razširil je roke in me brez besede pritisnil na svoje srce in me vroče poljubil.

Pristrčno Te pozdravlja
Tvoj IVAN.
(Primorski dnevnik.)

DR. LEON BOEBLER :

Okrog Čavna in Goljakov

(Sprehodi po gorah nad Vipavsko dolino)

(Nadaljevanje.)

Tik pod lovskimi kočami se dviga Modrasovec, čigar vrh je zaraščten in ne nudi posebnega razgleda. Ob času okupatorskih hajk so njegove hoste nudile zavetje prebivalstvu pred besom sovražnika. Pod vrhom Modrasovca se še danes vidijo med skalami izgrajene bojne postojanke, razpadle nosilnice za ranjence in pločevina — zgovorne priče junaškega odpora slovenskega ljudstva proti okupatorju. Bilo je nepopisno junaštvo v tej višini vztrajati sredi zime in kljubovati kraški burji in navalom vsiljivcev.

Z Modrasovca sem jo po zapuščinem kolovozu ubral proti Krnici. Povsod sama nepregledna hosta, bolj ali manj izraziti zaraščeni vrhovi in grobna tišina. Med tem se je dvignil veter, včasih se za trenutek skozi meglo predrlo sonce, jaz pa sem se vrnil na rob, da ne bi zamudil razgleda v dolino. Imel sem srečo. Veter je razgal megle, ki so ovijale gornji del Čavna. Spustil sem se na greben pod vrhniimi senošetmi, ki mi pravijo Mala Gora, in vsa ajdovska ravnina, Gora in Nanos so ležali pred menoj kot na dani. Dolgo sem sedel in strmel na sive vasiče, posejane po prijaznih obronkih

gričev, na bele ceste, ki prepričajo dolino in središče te nepozabne slike, na zasanjano Ajdovščino.

S Čavna sem se vrnil na Predmejo in nato čez senošetni naravnost v Lokavec in Ajdovščino. Štirinajst dni sem hrepeneče mislil na te hribe in samo čakal prilike, da jih spet obiščem.

Po prvem jesenskem deževju se je, kot pravijo Ajdovci, "uvremenilo". Zrak je bil prozoren in čist in v nedeljo, dva tedna po mojem prvem zletu, sva jo s tovarišem mahnila spet proti Čavnu. A tokrat sva jo ubrala kar po svoje. S prvim svitom sva bila že v Lokavcu in šla mimo stare cerkve naravnost po kolovozih in stezicah proti širokemu gorskemu hrbtu, ki se strmo dviga iz senošeti. Bilo je krasno zgodnjejesensko jutro in hitro sva se vzpenjala. Skozi zaraščene globeli, čez livade in pašnike sva prišla na zadnje travnike, iz katerih se Čaven dviga v razoranih skalnatih rebreh. Tu sva se ozrla. Sonce se je že dvignilo iznad Cola in obhajalo dolino, le strma stena Gore je bila še v senci. V svežem jutru se je pred nama odpiral pogled na gričevje, ki z jugozahoda in juga oklepa Vipavsko dolino. A oko se ni ustavilo tu.

Tam daleč za vsemi temi griči in grički se je razpenjala tenka, komaj razločna ravna črta, ki je sekala horizont — morje. In pogled na naš sinji Jadran naju je potem spremljal ves dan. Ko sva se dvigala po strmi, vijugasti stezici proti grebenu Male Gore, nama je sicer razdrapan hrbet na najini levi zapiral ta pogled. Ko pa sva prišla preko grebena na travnike pod lovskima kočama, se je slika razširila, ves tržaški zaliv je ležal pred nama; na levi ga je mejila obala Istre, na desni pa Tržič, izliv Soče, lagune in na dolgem, komaj zaznavnem pomolu nekaj temnih pik — Gradež.

Pogled na morje je edinstven. Človek se zagleda v tisto mirno prelivanje barv na morski gladini, ki tam daleč nekje, v komaj sluteni črti prehaja v nebo. Trst in njegovo najbližjo okolico zakriva vmesno hribovje, v Tržiču pa se razločno vidijo ladjedelnice in pri izlivu Soče je morje svetlo-sinje.

Sedel bi in gledal, da bi si za vedno vtisnil v spomin to nepozabno sliko. A dolga pot je bila še pred nama. V naglici sva obiskala Modrasovec — kup naloženega kamenja in goščave — nato pa sva šla od lovskih koč po stezicah skozi redke gozdičke in preko livad kar po robu proti Kuclju, čigar stožčast vrh se je vso pot dvigal pred nama. To je čudovit sprehod. Zadnje cvetke kimajo med planinsko travo, na levi pa je pravi kraški svet, na desni pa se razprostirajo nepregledni gozdovi. Med skalami pod Kucljem sva naletela na drobne planinke, ki so že odevetele, a pod vrhom in zahodni strani jih je vse polno in čedalje večje so. Čaven je s svojo bujno floro pravi botanični vrt in spomladaj so njegovi travniki polni narcis, ponekod raste tudi avrikelj. Odrzgal sem si nekaj planink za spomin na tiste srečne ure; bog ve, kdaj bom imel spet priliko, obiskati te čudovite kraje.

Od lovskih koč do Kuclja je po grebenu slabo uro hođa in s Kuclja je krasen razgled v dolino, na morje, Julijske, Karnske Alpe, in Dolomite. Le pogled proti Gorici zapira Veliki rob, najzahodnejši vrh Čavna. In ker je bila ura komaj poldne, sva jo s tovarišem ubrala naprej. Spustila sva se po zapadnem pobočju Kuclja na pot, ki vodi iz doline v ostrih ovinkih na goro in potlej daleč v gozdove. Šla sva po tej razdrapani cesti, kmalu pa sva zavila na levo v poraščen breg, prišla preko jas in livad pod skalnati greben, ga prekoračila in bila v nekaj minutah tik nad dolino, na Velikeh robu.

Mnogo sem hodil po domačih in tujih gorah, a takéga razgle-

da kot ta dan z Velikega roba še nisem videl. Tik za nama so šumeli gozdovi in prve skupine dreves so začele rjaveti in rumeneti. Pred nama se je v širokem loku razprostiralo morje od Istre do Gradeža in se med lagunami v popoldanskem soncu svetlikale kot srebro. Na desni se je s Svete Gore belila cerkev tako blizu, da bi človek kar z roko iztegnil do nje, za njo pa je rjavel široki hrbet Sabotina. Od Solkana dalje je v vsem toku razločno vidna svetlomodra struga Soče, ki v širokem loku objema ta lepi koček sveta in nekje za Tržičem s svojo zelenkastomodro vodo barva temno morskogladino. Gorica, Gradišče, nešteto vasi in vasic leži ob njenem toku, daleč na vzvodu pa se kakor privid svetlikajo bele pike — Cervinjan. Vso to sliko obzorbja v daljavi dolga veriga nazobčanih gora. To so Dolomiti, Karnske in Julijske Alpe.

Človek gleda in pozabi, da je že davno minilo poldne, da je lačen, da je postalo hladno, ker čez greben piha mrzel veter, in da je še dolga pot do doma. Saj sva s tovarišem prav nad Črničami in visoko nad dolino. Tu je tak blagodejen mir, da slišiš utripanje lastnega srca, ki bije s podvojenjo silo, kot bi se zavdale, da bo tudi edinstveni dan skoro minil in da bodo današnja doživetja ostala med skritimi gubami srca le kot topli, nepozabni spomini.

Ura je šla že na četrto in treba je bilo misliti na povratek. Se zadnji pogled na to neizmerno bogastvo lepote, nato pa sva se s tovarišem vrnila na cesto, ki v strmih vijugah vodi iz globin Trnovskega gozda pod vrhom Kuclja proti Črničam. Na prvem ovinku sva jo zapustila in mahnila kar na slepo srečo naravnost v dolino, dokler nisva naletela na ozko stezo, ki visoko pod robom prečka vse pobočje Kuclja in ki naju je pripeljala prav pod Malo goro. Bila je čudovita pot. Skozi grmičevje in hosto, čez melišča, grape in hudournike se ta steza neutrudno vije okoli razoranih reber in pomolov ter pripelje prav na senošeti nad Lokavcem. Poznam pot, ki so tako zanimive in kratkočasne, da človeka nikoli ne utrudijo, in ta je ena izmed njih.

Mračilo se je že, ko sva preko grap in livad prišla v Lokavec. Kmetje so napajali živino, pred nama so v daljavi zagorele prve luči, za nama pa so visoko nad dolino temneli ostri obrisi grmade Čavna.

Kadar se spomnite svojcev v starem kraju, pošljite jim lanski in pa letošnji Ameriški družinski koledar! Stane letošnji \$1.65, laskar \$1.50. Pošljite nam naslov in vsoto, drugo izvršimo mi.

"PROLETAREC"

je v novi Jugoslaviji dobrodošel list. V prejšnji je bil prepovedan.

Naročite ga svojcem. Stane \$3.50 za celo leto. Pol leta \$2.

Naročite ga čitalnicam ter bralnim društvom v vaših rodni krajih.

V starem kraju tudi žele, da jim naročite

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR

Stane za stari kraj \$1.65. Z lanskim letnikom pošljemo oba za \$3. Dve knjigi za tri dolarje. Tiskovni urad slovenske vlade želi, da pošljemo ljudem tam čimveč izvodov Proletarca in Družinskega koledarja

Ne odlašajte! Pošljite naročilo takoj!

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 S. LAWDALE AVENUE
CHICAGO, 23, ILLINOIS

Iz SANSovega urada

3424 W. 26th St., Chicago 23, Ill.

Vera V Jugoslaviji

II. DEL

Nadškof Stepinac

Kmalu po našem prihodu v Jugoslavijo smo vprašali, ako bi lahko obiskali nadškofa Stepinca, ki je bil obsojen na šestnajst let prisilnega dela, ker je bil obtožen kolaboracije med vojno s sovražnikom. Razburjenje, ki je vzkliko vsled te obravnave, je še vedno močno v katoliških krogih. Predno smo zapustili Ameriko so bili iz Clevelanda poslani naši delegaciji izšli lista Catholic Universe Bulletin, v katerih je bilo med drugim zatrjevano, da Stepinac "... po naših najboljših informacijah polgoma strada vsled nezadostne hrane." Ravno tako je westminstrski kardinal Griffin konec tedna, ko smo dospeli v Jugoslavijo, obdobil jugoslovansko vlado v istem javnem govoru, ki smo ga že prej omenili, da nadškof od lakote in dela v ječi umira.

Take govornice in obdobje so pomagale večati napetost med Ameriko in Jugoslavijo in pospeševati neslogo med vzhodom in zapadom. Če so resnične, tedaj smo hoteli vedeti ta fakt; naša skupina je smatrala, da bi v svrhu boljših medsebojnih odnošajev splošna javnost morala biti informirana, ako obdobje niso resnične.

Jetnišnica Lepoglava se malo razlikuje od kaznilnic v Združenih državah. Na obzidju so strazni stolpi in brzostrelke — ravno tako kot v Sing Singu pri Ossinigu, New York. Ko smo se razvrstili v Stepinčevo posebno sobo, ki se ne nahaja v glavni jetnišnici in tudi prava celica ni, temveč poleg jetničarjevega urada — smo našli brezmešno pobeženo sobo v obsegu 12 ali 15 čevljev dolgo in ravno toliko široko, v katero lije svetloba skozi dva okna. Bili smo naravnost iznenadeni, ko smo našli, da nadškof ni bil obložen v prosti celici, ampak v prostoru, ki je bil obložen s svetlobo. Med dokumenti, ki smo jih pregledali, je bilo veliko število uradnih katoliških mesečnikov in časopisov, ki odprto povedo mesec za mesecem zgodovino nadškofove kolaboracije z nacijskim vojaštvom. Razvidno je, da je bil tako zaupen zapisnik tega sodelovanja posledica prepričanja, da bo Nemčija v vojni zmagala.

Kaj so dokumenti pokazali? Dokumenti kažejo, da so se ob času italijanske in nemške invazije na Jugoslavijo podzemne bande že prej organiziranih katoličanov, ki so si naredili ime "Križarji" in so dobivali pomoč od posameznih duhovnov in vojskujščih menihov, — dvignile, da sprejmejo napadalec. Dva človeka, ki sta bila odgovorna za atentat na kralja Aleksandra v Marseillesu leta 1934 in odtlej skrivana v Italiji od Mussolinija baš za to priložnost — Ante Pavelić (obsojen za ta zločin v Franciji in Italiji) in Zlatko Kvaternik, sta bila pripeljana v deželo ter sta postala lutkarski "Poglavnik" in vojaški povelj-

zdravjem ves čas, odkar se nahajam tukaj." (Oba zdravnik, člana naše skupine, dr. Devol in dr. Nusbaum, sta se strinjala, da nadškofovo stanje direktno potrjuje njegov odgovor.)

Na drugo vprašanje je odgovoril: "Sveto mašo berem vsaki dan. To mi je v največjo uteho." Ko se je dr. Nusbaum predstavljal kot zastopnik svoje organizacije in je v francoščini vprašal Stepinca, če so kakšne omejitve glede njegove verske svobode v ječi, je odgovoril: "Ne, ni nobene restrikcije." Dr. Nusbaum je dodal: "Ali imate nabožne knjige?" Na to je Stepinac odgovoril: "Imam sv. pismo v latinščini in hrvaščini in tudi druge verske knjige." Ko smo odhajali, je dejal: "Hvala lepa za vaš obisk." Ni ni ugovarjal, ko so ga naši člani fotografirali.

Odšli smo iz jetnišnice prepričani od tega, kar smo ravnokar videli in slišali, da so bile obdobje "o stradanju" in "prisilnem delu" — kadar človek pretehta težavnost teh besedi na javno mnenje v zvezi z obsodbo nadškofa — nerensnične. Kdor vztraja pri širjenju takih obdobj, namerava namenoma škodovati odnosom med Jugoslavijo in Združenimi državami in ogroža svetovni mir.

Ameriška javnost zelo slabo zastopi, čemu je bil Stepinac aretiran in obsojen, kajti v ameriškem tisku primanjkuje zadostnih zadevnih informacij.

Obsodbo nadškofa Stepinca podpira skoro tisoč fotografij in dokumentov, ki so bili predloženi sodišču in pokazani navzočim novinarjem, kakor tudi izjave mnogih prič. Kadar se razpravlja o Stepinčevi obravnavi, je treba imeti v mislih, da sta njegova obravnava in obsodba bili faktično postopanje proti njemu kot osebi, ki je bila obtožena tesnega sodelovanja s sovražnikom države, ter da to ni imelo nobenega opravka z njegovo cerkvijo ali vero.

Med dokumenti, ki smo jih pregledali, je bilo veliko število uradnih katoliških mesečnikov in časopisov, ki odprto povedo mesec za mesecem zgodovino nadškofove kolaboracije z nacijskim vojaštvom. Razvidno je, da je bil tako zaupen zapisnik tega sodelovanja posledica prepričanja, da bo Nemčija v vojni zmagala.

Dovolj je policijskih šikan! Dne 11. novembra je civilna policija iz Bazovice vrla v stanovanj Antona Zobca, Ivana Kosmača, Jožeta Petarosa in Lovrenca Družine v Borštu. Odtlej se podobni dogodbi pojavljajo po vsej tržaški okolici. Dne 16. novembra je civilna policija surovo napadla mirne Križane, ki so hoteli počastiti spomin padlih v borbi proti fašizmu. Dne 17. nov. so policijski organi vdrli v hišo tovaršice Mire iz Križa pri Trstu. Zahtevali so, da prizna, da je bila partizanka. Dne 16. novembra se je pojavila policija v Rimanjih in obkolila hišo, kjer so imele žene svojo konferenco. Ko so bili zamaženi poizkusi policijskih organov, da bi s silo odstranili žene, je komandant končno dovolil, da se sestane lahko vrši, vendar samo za pol ure. Isti dan so civilni policisti grozili tajnici ženske organizacije Alojziji Lavriha v Dolini, češ, da imajo tudi zanjo še na razpolago primerno "luknjo". Tudi v Dragi so stikali po hišah in nadlegovali ljudi. Dne 17. nov. so civilni policisti motili zborovanje Slovansko-italijanske protifašistične unije v Gabrovcu. Zahtevali so od predavatelja dovoljenje, pa so ljudje odvrnili, da so ga sami povabili v vas. Ko se je predavatelj vračal domov, ga je policija ustavila in ga pod pretvezo, češ, da nosi orožje, preiskala. Vse to kaže, kako je vsa politika anglo-ameriške vojaške uprave zadnje tedne naperjena k boju proti Slovansko-italijanski protifašistični uniji in vsem množičnim organizacijam. Ljudstvo pa je sito teh nadlegovanj in terja, da takoj prenehajo policijske šikane.

podpisali srodniki, ali priče, v par slučajih pa celo rešenci. Lastna srbske cerkve je bila zasežena in izročena katoliškim cerkvam in samostanom. Prošnje, v katerih se je zahteval v odobriti prepis lastninske pravice, so sedaj v arhivu državnega tožilca v Zagrebu in Sarajevu in nosijo podpise zagrebškega nadškofa Stepinca in sarajevskega nadškofa Sarića.

Katoličani, ki so se upirali ali pa javno obsojali ta početja, so bili zasledovani, pogumnejši med njimi (vključitvi mnogo takih duhovnikov kot monsignor Ritig) pa so pobegnili v hribe in se pridružili partizanskemu gibanju. Takim ljudem danes nova vlada izkazuje čast in jim zaupa odgovorna mesta. S takimi katoliškimi voditelji smo govorili in potrdili so nam resničnost teh zgodovinskih dejstev. Te reči so se dogajale v škofiji, kate-re metropolit je bil Alojzij Stepinac — v rimsko-katoliški cerkvi najvišja in odgovorna oblast — in še več, faktično je služil za vojaškega vikarja ustaških oboroženih sil, ki so izvršile najhujše prekrške, dasiravno je na podlagi gotovih katoliških listov on osebno priporočal zmernost.

POROČILA S PRIMORSKEGA

Kulturno nasilje

Pri Sv. Marku v Trstu je mladina sama nabrala knjige in ustanovila svojo knjižnico, ki šteje sedaj nad 500 zvezkov. Knjižnica žal še zmerom životari v majhni, bedni baraki. Ravnateljstvo obrata ima gluha ušesa za prošnje in potrebe delavstva. Delavci pri Sv. Marku imajo tudi svoj poseben krožek, ki pa sploh nima svojih prostorov. Šah, žogo in vse druge stvari morajo hraniti na svojih domovih. Pač pa je gospod Cosulich sam ustanovil poseben krožek, imenoval vse krožkovo vodstvo, dožim je zaupal tajništvo bivšemu fašistu Renatu Ruggierju, ki je bil svojčas vnet funkcionar "Dopolavora". Delavci pa ne marajo ničesar slišati o tem krožku, ki spominja na funkcionarje nekdanjih fašističnih društev. Ta Cosulichev protidelaški krožek ima svoje prostore v ulici San Francesco. V knjižnici so knjige bivšega "Dopolavora". Kadar koli se delavci v tej ali oni zadevi svojega kulturnega življenja obračajo na g. Cosulicha, jim ta odgovarja: "Saj je že tam vaš krožek. Vse dobite brezplačno. Vpišite se vanj!" Te besede spominjajo na fašistične čase kulturnega, političnega in gospodarskega nasilja. Sramotno je, da se morajo še danes delavci zbirati v delavnici, če se želijo pogovoriti o svojem kulturnem delovanju. Delavstvo in mladina ladjedelnice pri Sv. Marku se bodo v trajno borili za svoje kulturne pravice, glede katerih so še zmerom občutno prikrajšani in zapostavljeni.

Nova "nota"

Znani istrski CLN (Comitato liberazione Nazionale) je zopet sprožil neko novo "noto", ki jo je naslovil na italijansko vlado ter na organizacijo Združenih narodov. V tej "noti" se navaja, da "tisoči družin" čakajo na dovoljenje, da bi se preselili v Ita-

lijo. Zaradi tega vsebuje "nota" prošnjo na Varnostni svet, naj pri jugoslovanski vladi posreduje, da bi na podlagi mirovne pogodbe izdala do 15. decembra l. l. zakon o opejici istrskih Italijanov za Italijo. Tudi naj bi se imenovala posebna italijanska delegacija, ki naj bi jo poslali v Istru, da bi jamčila svobodno preselitev optantov v Italijo. Glavni cilj teh in podobnih "not" je neprestano blatenje nove Jugoslavije. Vsi pa vemo, da so tisti Italijani iz Istre, ki so imeli namen preseliti se v De Gasperi-jevo Italijo, to že davno storili, predno je stopila v veljavo mirovna pogodba. Čudno je le, da se dan na dan vrača nešteto teh "Esulov" (beguncv) v "mučeno" Istru. In vsi ti izražajo zadovoljstvo, ker so se vrnili nazaj. Tržaško ljudstvo pa danes dobro ve, kdo izvaja teror na področju Samostojnega tržaškega ozemlja. V Križu pri Trstu so v nedeljo dne 16. novembra najbolj zagriženi policisti preteпали in zapirali ljudstvo, ker je hotelo proslaviti spomin svojih junaških snov iz narodno osvobodilne borbe.

Boj za kontrolo na ameriške dajatve zapadni Evropi

(Nadaljevanje s 1. strani.)

stari angleški toriji mislijo le na svojo "slavno prošlost", pozabljajo pa vsled tega zreti v oči sedanjosti in v bodočnost. Ne razumejo, da prevladuje po svetu sedaj ne Velika Britanija s svojim razpadlim cesarstvom pač pa ameriški kapitalizem.

Boj za kontrolo na ameriške dajatve zapadni Evropi

Nesporazumi tudi v Franciji

Kot na Angleskem, jih je tudi v Franciji veliko, ki se boje ameriške ekonomske in s tem politične dominacije. Namreč ne samo komunisti, ki so načelno proti Marshallovemu planu temveč jih je veliko med vodilnimi socialisti in med reakcionarji starega slovesa, ki bi radi, da se Francija obnovi v ekonomsko, politično in vojaško velesilo brez Marshallove pomoči.

KOMENTARJI

(Nadaljevanje s 1. strani.)

bi Roosevelt mislil o njih, če bi videl kako klavrna je ta organizacija!

V tej številki je pismo Ivanu Cankarju "na oni svet" in pa njegov odgovor iz "vesoljstva". Oboje je bilo napisano in priobčeno v Trstu. In oba članka sta donos k "mrzli" vojni, ki se vrši v Trstu in drugod tam okrog med Anglosaksi ter Jugoslavijo. Slovenci v Trstu, v Gorici itd. so morda z njimi včasih netaktni in diplomatsko nerodni. Toda Anglosaksi so arogantni in to je povzročilo, da je nastalo med prvimi in drugimi sovražno razpoloženje.

Slovene Records

10-inch records 79c COD, plus postage

- C-400 Moja baba je pijana, polka
- Ko prideh skozi log, valček
- C-408 Lubea polka
- Planica polka
- C-416 Pomladanski polka
- Belo rože, valček
- C-412 Tekletova tofva, valček
- Veseli tovarši, polka
- Kusar's orchestra
- C-413 Detroitška polka
- Dizay day polka
- C-414 Treba in, treba ni, polka
- Herkulovic, waltz
- C-415 Moje zenke živa
- Na levo, na desno, polka
- C-416 Moje dekle
- Dekle, kdo ho tebe trojal
- Frank Yankovic and his orch.
- Veseli lovec, valček
- B-003 Po zimi pa rožice na cveto, val.
- Veseli lovec, polka
- B-404 Odpiraj dekle kamrico, polka
- Gor čez jezero, valzer
- J. Pluth and his orch.

Write for free catalogue of all new SLOVENE RECORDINGS to

KOMENTARJI

Palandech's

536 S. Clark Street, Chicago 5, Ill.

Poslušajte

vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio ur v Chicago od 9. do 10. ure dopoldne, postaja WGES, 1360 kilocycles. Vod' jo George Marchan.

Okupacija draga stvar

Okupacijski stroški bodo stali v tekočem fiskalnem letu, ki konča 30. junija, našo vlado v našem in angleškem delu okupirane Nemčije ter na Japon-skem precej nad milijardo dolarjev. K temu je dodati še stroške za vzdrževanje naše okupacijske armade v teh deželah, dalje nad pol milijarde podpore Franciji, Italiji in Avstriji ter stroške, ki jih imamo s svojo intervencijo v Grčiji in na Kitajskem.

Potem pa, ko bo sprejet Marshallov plan, bomo plačevali nadaljne milijarde.

Marshall o ozemlju Sovjetske unije

Državni tajnik Marshall je nedavno dejal v svojem govoru v Chicagu, da so se dežele zapadne demokracije v minulih vojni in po vojni skrčile, n. pr. Velika Britanija in Italija, dočim si je Sovj. unija svoje ozemlje povečala za 280,000 kv. milj, na katerem živi 22 milijonov ljudi. — Resnica je, da Anglija gospodari v italijanskih kolonijah in da svoje zemlje, ki je res njena ni nič izgubila. Zed. države pa so si pridobile otokov križem Pacifika in druge važne baze.

Ameriški Družinski Koledar 1948

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR za leto 1948 vsebuje devetnajst pripravednih spisov, trinajst pesmi, osem raznih opisov, običajev itd., štiri večje članke, obilico koledarskih in drugih podatkov ter okrog 40 slik.

Nekaj o starih rečeh

Mnogz naše čitatelje bo n. pr. zanimal opis slovenskih velikonočnih običajev v davnih dneh, ki so še vedno v navadi. Dalje opis božiča v zgodovini, ki ima po Slovenskem tudi svoje posebne tradicije. Zanimalo vas bo, kako ga še zmerom praznujejo v Belokrajinu in pa po raznih drugih krajih, iz katerih smo prišli.

Naš tisk

"Slovensko časopisje v Ameriki" je naslov spisu o spremembah v našem tisku. V njemu je opis zgodovine Amerikanskega Slovenceva, ki je prenehal, Jugoslovanskega Obzora v Milwaukeeju, ki ga tudi ni več in vseh drugih sprememb na polju slovenskega časnikarstva v Zed. državah, v Južni Ameriki in v Kanadi. Za ta spis je bilo treba veliko časa, a je bil vreden truda.

Rudniki v Jugoslaviji

Zanimal vas bo v koledarju spis o zemeljskih bogastvih Jugoslavije. Pod starimi režimi so živel delavci tam v revščini, kmetje pa garali noč in dan ter nosili svoje prideleke na trg, da je bilo kaj izkupička za plačevanje davkov in nekaj pa za domačo silo. Na trg je šla prav tako perutnina, jajca, mleko, govedina itd., a kmet, ki je vse to pridelal, je bil v pomanjkanju. In prav tako tudi industrialni delavec.

Opj — sredstvo imperializma

Zanimal vas bo v Koledarju tudi članek o opiju — kako so imperialisti z njim držali ljudstva v podložnosti in jim to sredstvo v ta namen še vedno dobro služi.

O zabavah v prirodi

In smučarji — le redkokdaj izmed Slovencev v tej deželi se zanima za ta sport, a v starem kraju so ga ponekod že davno negovali. Tudi ta spis bo razvedril čitatelje.

Sedaj, ko smo v atomski dobi in se svetu z njo vedno bolj grozi z uničenjem, piše v tem letniku Anton Garden.

In o dveh svetovnih vojnah ter njihovih posledicah Fr. Zaitz.

Ruski pisatelj Ilija Ehrenburg piše o svojih vtisih, ki je bil tu na obisku in razmere pri nas jako kritično označuje. Toda ne toliko kot pa napadajo mnogi ameriški pisatelji Sovj. unijo.

Zelo je vsakega Slovenca — ki je Slovenec, zanimalo prerokanje v sprih nad velesilami tržaško vprašanje. Preroško je že pred mnogimi leti tržaškim Slovencev Ivan Cankar zagotavljal, naj verujejo, kajti svoboda bodo dosegli. Niso jo še, niti niso daleč od nje. Fašističnega tiranstva nad njimi je vendarle konec. Njegovo preroško sporočilo Tržčanom je v tem koledarju.

Pripovedni del

V povestnem delu je najsajnejša reč "Zatajena vest", ki jo je napisal Ebin Kristan. Čudno, kako more ta človek skozi toliko let ustvarjati tako umetniške umotvore!

V povestnem delu je tudi Anton Slabe s kratko satiro, Frank Česen s satiro "Zasluzni mož", Frank Puncer s črtico o svoji prvi stavki in Anton Shular s svojimi dostopni o posetu razstave.

Poleg teh so v pripovednem delu pisatelji iz osvobodilne borbe Gaber, Inpolič, Maljev, Koprivec, Jože Leški, Juš Kozak itd.

Med njimi je tudi Vlado Habjan, minister v slovenski vladi, ki zelo poljudno opisuje skušnjo diletantov za dramski oder. Slo se jim je za Cankarjevega "Kralja na Betajnovi". Režiser je imel na poti na delo, z dela, ob večerih in nedeljah nič koliko opravila, predno je spravlil svoj ansambel skupaj in potem pa še na vajah.

Kdo izmed slovenskih režiserjev v tej deželi se ne spominja takih težav?

In naše pesmi: v tem letniku jih je 13. Vse ljubke, resne, zajete iz src in duš ljudi, ki so trpeli in mislili kako priti iz gorja, ki je okenjaljo narod.

Med temi je najboljšje zastopan Kajuh, pesnik mladosti in upov za starost, ki je ni doživel. Kakor jih ni Srečko Kosovel. In potem, pesem Otona Zupančiča, "Pojdi moj sinko na pot." Kakšen pesniški biser je to!

Prav gotovo bodo čitateljem ugajale vse druge pesmi, kajti vsaka je zajeta iz ljudskega življenja in leposlovnost napisana. Koledar vsebuje kajpada tudi polno koledarskih podatkov, seznam jugoslovanskih podpornih organizacij itd.

In pa okrog 40 slik, ki so vse lepe in vreden okrasek te knjige. Prosimo naše zastopnike in druge razpečevalce, da naj naše težkoče tudi letos razumejo in razprodajo naš Ameriški družinski koledar — ki je prav tako njihov kakor naš, kot so ga v vseh prejšnjih letih, bodisi z večjim ali manjšim trudom.

Edino naša vzajemnost drži in bo držala, dokler BOMO vzajemni.

NAJBOLJŠA POMOČNIKA PRI UČENJU ANGLEŠČINE IN SLOVENSČINE STA ANGLEŠKO-SLOVENSKE BESEDNJAK

Cena \$5.00

IN

ANGLEŠKO-SLOVENSKE BERILO

Cena \$2.00

Avtor obeh knjig je DR. F. J. KERN

NAROČILA SPREJEMA PROLETAREC

2301 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO 23, ILL.

Shall USA Surrender to NAM?

Most Americans don't know that their president has a Council of Economic Advisers to keep him in touch with trends and tell him what must be done to gear our national economy to the public welfare.

Well, the Council made its second annual report and here—in our words—are some of the things it told Mr. Truman:

Wages are cockeyed and competition doesn't exist in many areas of our economy.

More production alone won't solve our economic problems unless what is produced is priced at a level that most people can meet.

Monopoly is giving some concerns the power to ask whatever price they choose, regardless of production costs.

What is needed is competition, but that some people have the market so firmly by the tail that they don't need to compete.

And that—
The supreme test of our business system will be the ability (of our monopolists) to establish free competitive enterprise.

Now we'd like to know—and so should you—just what the President intends to do about this information. Bearing in mind that he believes in "free" enterprise, what can he do?

Surely, Mr. Truman doesn't intend to use the power of government to force the monopolists to compete with each other or to force industry to bring low-wage workers to a level with high-paid ones. That, we submit would not be free.

It may be that what he shall ultimately have to do will be to turn the whole matter over to the National Association of Manufacturers, since the ability to freely compete is "the supreme test" of our business system.

Perhaps the logic of "free" enterprise calls for a complete surrender by the United States Government to the forces of big business, to throw all man-made economic laws out of the window and say, "Here you are, gentlemen of the NAM, take full control and meet your supreme test as you see fit. It's up to you." Now that WOULD be freedom—for the crowd that has enterprise in its pockets.

Of course, it wouldn't be freedom for the people who would have to go to the big business bosses for a chance to work and live. Only Socialism would bring freedom for working people. And the desire of the workers for Socialism, plus their ability to make a Socialist economy work, is THEIR "supreme test" of fitness for freedom.—Reading Labor Advocate.

Why Permit Gambling in Necessities?

Labor is in complete sympathy with the congressional investigations now being made to determine whether government officials or other "insiders" have been gambling in grain and other necessities of life.

But, in all the excitement about these probes, no one seems to be asking a simple and rather obvious question:

Why should any kind of gamblers—even "respectable" business men who make a full-time profession of it—be permitted to run the prices of necessities up and down, victimizing both farmers and consumers?

That is not a new question. Years ago, farmers in North-western states got tired of having the price of grain forced down just when they were ready to sell their harvest, then pushed up again when the grain was in the gamblers' hands. Upon this issue, the farmers launched the Non-Partisan League, which became a political power in that region and is still very much alive.

All attempts to curb the grain and commodities "exchanges"—the biggest gambling houses in the country—have proved in vain. The milling interests and other large speculators were too strong. The only way to "regulate" this kind of gambling is to abolish it entirely.

Why does not some one—in the White House or in Congress—come forward with a definite plan to put a stop to this immoral and harmful thing, at once and permanently?—Labor.

REFLECTIONS

By Raymond S. Hofses

Having won their second world war for what they believed was the democratic way of life, the American people enter the year 1948 well advanced along the road to totalitarianism. More apparent than ever is the fact that neither the vanquished nor the so-called victor reaps anything but woe from modern war, and one may well dread the consequences of another "victory" on the field of battle.

Anybody who does not know by this time that old-style democracy no longer fits with the capitalist private-profit system has failed either to read or to grasp the significance of President Truman's comments in signing the recent congressional anti-inflation bill.

Denouncing the measure as "feeble," the President admitted that "it is far too late in the fight against inflation to place our main reliance upon VOLUNTARY action. (The capital letters are mine, not Mr. Truman's, but the emphasis is justified.)"

I wish the President were wrong, but, unfortunately for freedom, that is not the case. So-called "voluntary" economic regulations and controls will, as a matter of fact, be dictated by the most powerful of the nation's private-profit combines. And their purpose will be to increase the wealth and power of the economic and financial dictators, not to advance the freedom and material well-being of either small business of the many millions whose chief interests are those of wage-earners.

Significant, indeed, is the comment of Rep. Halleck, Republican House leader: "The President appears to have lost faith in the

American voluntary way of life," said that gentleman. The fact is that the President verily has lost faith—and, unfortunately, with good reason.

If the dispute is viewed superficially, it appears that the "reactionary" Republicans have become the apostles of freedom, while the man upon whom the toga of the late Roosevelt has fallen is advocating totalitarian controls.

But the American people will be sorry indeed if they fail to keep in mind that there are more than one method of enslaving a population. There are the controls that can be established over the general economy by law. And there are also the controls of facts. Of the two the latter are the more binding.

Without congressional laws to regulate the capitalist game of producing and distributing wealth, the power to control and regulate will nevertheless exist and increase. But in that case those powers will result naturally from blind economic law and rest in the hands of the few people who really own—or the fewer still who control—the nation's economic and financial resources don't need specific legislation to give them power over the people. All they need is "freedom" to own and operate the resources upon which the people are forced to depend for their daily bread.

Wages Rise

Average earnings of the nation's factory workers "rose" in October, but only by a mere 1.3 cents an hour, according to figures released by the Department of Labor. This raised the weekly average to \$51.02.

THE MARCH OF LABOR

How Uncle Sam Pays Most of Cost, Even A "Bonus," for Rich "Philanthropists"

"Play Santa Claus at a Profit," Wall Street Newspaper Advises Wealthy; Other Tax "Loopholes" Pointed Out

If you were rich enough, you could become a great philanthropist at Uncle Sam's expense, or even make a profit on your gifts to charity. The "Wall Street Journal" tells how it is done.

"Playing Santa Claus may boost your finances," the "Journal" says. "Uncle Sam pays part of the cost of gifts to charities, educational institutions and similar organizations.

"When the gift is made in securities, the tax savings may be much greater. Such gifts are measured, for tax purposes, in market values, not in cost.

"Consequently, people with large incomes can save MORE than the value of the gift, in reduced taxes on income and capital gains.

"Take the case of a man with over \$200,000 income. If he gives \$10,000 in cash to a charity, he slashes his income tax by \$8,645, and the gift costs him only \$1,355.

"But suppose he gives securities worth \$10,000, for which he paid only \$2,000 when he bought them.

"He still saves \$8,645 by deducting the \$10,000 from his taxable income. But he also saves the \$2,000 capital gains tax he would have had to pay if he cashed in the securities and cleared a profit of \$8,000."

Thus, the "Journal" points out, "the donor makes a total tax saving of \$10,645, or \$650 more than the gift was worth." Uncle Sam actually pays the wealthy man a "bonus" for posing as a great philanthropist.

Of course, all kinds of "charitable," "educational" and other organizations—some not so genuine—are pointing out this tax loophole to rich men. A printed "folder" making such an appeal is at hand.

It quotes some figures recently published in "Harper's Magazine," and says "we hope they will encourage you to give generously."

The figures show that a poor man's gifts come out of his own pocket, a man of moderate income pays most of the cost when he makes a donation, but a rich man unloads practically all of his "charity" on Uncle Sam.

The wealthy have hundreds more loopholes. Here are two which happened to get into the news recently:

The rich life insurance companies will not pay a cent of Federal income taxes this year, because of a "joker" in 1942 tax legislation.

Who put the joker in? The Secretary of the Treasury is not asking that question, but he is urging Congress to plug this loophole.

Rich merchants can take their choice of two ways to figure their income tax, the Internal Revenue Bureau ruled. Of course, they will pick the way that makes their taxes lowest.

That new way is called the "Lifo" plan, which is short for "last in—first out." It means they can figure the cost of all the goods on their shelves at the latest and highest prices, instead of at the actual prices paid by the merchant.

That makes costs look higher, and profits lower, than they really are, and thus reduces taxes.

When ordinary citizens figure their taxes, they get no choice of methods. That idea is reserved for the privileged few.—Labor, Washington, D. C.

Nothing for YOU To Be Scared About

Newspapers have been making a "stir" about the fact that the Federal Reserve Board is "decreasing its support" of the market for government bonds. That is nothing for you to get excited about.

Like most other people, you are not rich enough to own the kind of bonds concerned—the kind bought during and since the war by insurance companies and wealthy men.

Such bonds have been selling "on the market" at "103" and even higher. Now the board says it will let them drop nearer to the "par" of "100." This will be accomplished by refusing to buy the bonds

at much above that level. "Insiders" may have profited greatly from advance knowledge of the board's decision. We don't know.

But, the Reserve Board's decision has nothing to do with the war bonds bought by millions of people with ordinary incomes. Uncle Sam has promised to pay in full principal and interest on those bonds, and he will. Hold onto your war bonds. They are the best security in the world.—Labor.

"Anyone who pretends to be national writes himself down as a fool and a sham."—William James.

"The warlike nation of today, is the decadent nation of tomorrow."—Havelock Ellis

WHY YOU MUST PAY MORE

Uncle Sam Robbed of Many Billions by Tax Cheaters; Workers Given Clean Bill of Health; Crooked Business Men Do Most of Chiseling

Uncle Sam is being robbed blind by tax cheaters. Who makes that charge? Why, an ultra-conservative weekly magazine the "United States News," which appeals primarily to business men.

In a leading article in its December 5 issue, the magazine estimates that such tax chiseling amounts to the staggering sum of between four and eight billion dollars a year.

Significantly, the publication says workers are not participating in this crime.

* Those who live on wages and salaries "can be counted on to come clean because their earnings are reported directly to the Treasury," the magazine let it be known.

The Honest Suffer

Because of the wholesale frauds, "taxpayers who pay all they owe suffer a penalty imposed by those who pay less than the law calls for," the article pointed out.

"The government could easily give every taxpayer a cut of more than 20 per cent if the incomes that have escaped taxation could be located and taxed," the magazine added.

And after that was done, it said, there would be billions left for debt retirement and aid to Europe.

Who does the cheating? Mostly business men and self-employed persons, the article disclosed. It cited many instances, based upon cases unearthed by Internal Revenue agents.

All Kinds of Chiselers

Automobile dealers far and wide "chisel" taxes by understating the profits made on used cars taken as trade-ins for new cars. Many business men inflate their expense accounts to escape their rightful share of taxes.

Doctors do a lot of covering up, because their income is mostly in cash, "which may or may not show up in their account books."

"Gamblers, big and little, are known to have beaten the Treasury out of huge sums."

"Black marketeers, in cases that go back to war days, still are being caught in large numbers for tax violations."

Storekeepers indulge in a lot of tax evasion. One example listed was that of a merchant who reported only his profits on retail sales, though secretly he also ran a thriving wholesale business, profits of which were "deposited in 55 scattered banks."

Some Cheaters Caught

Internal revenue operatives have been tracking down a lot of the cheaters, often by checking leads on persons who make big deals or do lavish spending with huge rolls of bills in high denominations.

During the year ending last January 30, the Treasury recovered close to two billion dollars, "an all-time high," but that's still only a fraction of the amount nicked from Uncle Sam.

"How much the Treasury is able to recover from tax evaders might well determine how soon the government can afford to write off some revenue through a tax cut," the magazine declared.

Working Hours Less,

Coal Output Higher

Record Production Backs Claim of Miners That Shorter Day Would Hike Efficiency

Shorter working hours don't mean less production. That was pretty well demonstrated when the Federal Bureau of Mines reported that soft coal output in 1947 reached close to 670,000,000 tons, about 17 per cent more than last year.

This record was established in face of the fact that, under an agreement negotiated by President John L. Lewis of the Miners last July, the work day of the coal diggers was cut from nine to eight hours.

Figures Are Eloquent

"We said then that the shorter day would mean more efficiency, though others raised the scare that it would slash the amount of coal dug," a Miners' spokesman said. "Well, the figures now speak for themselves. Actually, our men would have turned out even more if there hadn't been a serious shortage of box cars to haul the fuel away."

About "Our" Bases in Panama

Technically, the United States would seem to be entirely correct in its handling of the thorny problem of bases in Panama, but if it had displayed a little more understanding of the Panamanians to begin with, the problem would not have arisen. Under the terms of the Defense Agreement of 1942, our bases outside the Canal Zone were to be relinquished "one year after the definitive treaty of peace" should become effective. Perhaps with this provision in mind, we have been dilatory about negotiating for renewal of the bases, heedless of the mounting resentment against our taking continued occupation for granted. To this resentment, other factors were added. One is our system of paying one wage scale to American employees of the Canal Zone and another, much lower scale to native workers. Similar discrimination has prevailed in housing facilities. On top of this disregard of local sensibilities, we find ourselves contending with the fact of a coming election, in which Arnulfo Arias, exiled to Argentina during the war, will contend for the Presidency. The "colossus of the North" is due for a feature role in the campaign, and neither side cares to be saddled with unseemly subservience to the foreign "imperialists." In calmly accepting the vote of the Panamanian Assembly, which rejected our last-minute proposal to renew the lease of the bases, we took the only sensible course left open to us. After the election, we will no doubt try again, since, in fact, the Canal cannot be defended solely by installations in the Zone. Our chances for success will be the brighter for having evacuated so promptly—but they can be ruined by Congressional hotheads who talk of abandoning the Canal altogether and depending upon a new one across Nicaragua or Mexico.—The Nation.

The Production Cry

Halt inflation by producing more.
Labor isn't getting production into high gear.
Produce more goods and we'll all have more.
You've heard those cries, and perhaps believed them.

BUT—here are the facts:
Labor is producing more today than ever in history. Coal output will reach a new peace time high. The Rubber industry admitted the other day that in the first nine months of 1947 15 per cent more tires were produced than in all of 1946; auto output is in high—and so on and on and on.

Next time you hear the shout: Let labor produce, you may answer with pride: Labor IS producing.—The Progressive Miner.

Which Will Remind You of Slovenia

Looking out of the window of my home in Ljubljana I see my six months old pup snapping at the first snow flakes whipping fast through the air. It is beginning to snow, which reminds me that our skiers who will represent our country at all international meets are going to have a Norwegian coach, Sigurd Taraldsen. Our boys in training at Planica are very good at ski-ing but they will be glad to learn a few more tricks. Sigurd, a well known ski-ing champ, will pay special attention to their jumps and long distance runs. Our boys, among whom there are also average workers who all the year round worked hard in steel or cotton-mills, assured me that now that they have a chance to do some real ski-ing, they are going to take their training seriously. But my guess is that this will not prevent one or the other of the boys staying in the log cabin high up among the snow-clad giants, from taking up, in the evening, the old harmonica to play a few waltzes.

Which reminds me that the other day we had a great musical evening when the brilliant French pianist Mlle. Monica de la Brucholierie honored us with a concert. The program was selected with taste and care, and listening to compositions by Beethoven, Chopin, Liszt, Schubert and Brahms we could admire, a part from her high spirited and emotional music, also her enormous technical knowledge, virtuosity and her sense of music. Now, the fairly large concert hall was packed with people among whom there were many workmen who in the bygone days had little occasion and still less fough to come and listen to good music. The pianist, whose sparkling playing brought down the house after each piece, made a deep impression upon everybody, and I dare say, even upon the rarely content critics who this time unanimously admitted that the young pianist really is a great artist.

Which reminds me of another great artist, this time the popular Slovene actress Mrs. Polonca Juvanovna who is celebrating the 45th anniversary of her career as an actress. She is one of the pioneers among Slovene actors and actresses who helped to lay the foundation stone and to build the Slovene National Theatre. Forty-five years ago, at the age of 16, she came to Ljubljana, poor and unknown, and succeeded by hard work and a rare gift for acting, to become one of the top actresses of the Slovene theatre. Even today Mrs. Polonca Juvanovna is full of youthful vigor, and I understand that she plans still to appear on the stage so that we shall be able to enjoy her brilliant acting and listen to her voice

which strikes us from beyond the footlights like a silver foil.
Which reminds me that a few days ago the contest for the title of the best Yugoslav swordsman began in Ljubljana. In the tastefully decorated hall some 80 fencers among whom there were many girls, marched up and were greeted by the chairman of the committee for physical culture, Dr. D. Dougan. Besides the large crowd of fans I could see representatives of the government which shows the great interest the authorities have for this sport. Since I lack space here I shall give you no detailed account of the contest. I should like to tell you that in the junior class Miss Dolanc attracted a special attention. She is a member of the fencing club Rudar (miner) from Trbovlje. On this occasion I should like to point out that various kinds of sport are quickly finding their way to industrial centers, mining districts and even remote villages.

Which reminds me that nowadays we do not aim at cracking records and hanging up new marks only, but that the trend prevailing in our sport is to educate our youth so that it will have the spirit every real sportsman ought to have. This, first of all, is the task our leading sportsmen seek to accomplish.

Which reminds me that for today I have accomplished my task—which was to remind you of the country your Mom and Dad, or maybe you yourself, came from.

Rayon Scarce

Rayon cloth manufacturers may have had a hand in promoting longer skirts and the "new look." At any rate, they are "cashing in big" on the new-style clothes, because dresses require more fabric.

That is one reason for the present shortage of rayon, its doubled prices, and the "flourishing black market," according to an article by an authority.

Nearly Dead

By MERLE BEYNON
A quart of rye whisky
With soda to chase it
Is virtually certain
To completely erase it.

A hot rum and butter
Is also effective,
Or coal oil and lard
Is another directive.

An old woolen stocking,
Or lots of fruit juices,
Quinine and aspirin,
Each has its uses.

With all the concoctions
That I have been fed
My cold is much better . . .
And I'm nearly dead.